

Takva

ŞABAN 1447

**YOKSA
NEFSİMİZDEN Mİ
HAREKET
EDİYORUZ?**

Bilal Özbuğday

Rüzgârın Görevleri

Ayşe Ebrar

9

Allah'tan İstemek İbadettir

Burak Gültepe

15

Atların Sadakati Ve İnsanın Nankörlüğü

Salih Bağcıoğlu

22

Yapay Bir Devlet: Ürdün

Burak Özdoğan

Soru-Cevap Köşesi

Hüseyin Oral

27

60

Bilgi Okyanusunda Bir Can Simidi NotebookLM

Burak Eryılmaz

63

Ayn
Kitap

65

Bismillahirrahmanirrahim

Hamd, ancak Allah (cc) içindir. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. Allah (cc) kimi hidayete erdirirse onu saptıracak, kimi de saptırırsa onu hidayete erdirecek yoktur. Salat ve selam da O'nun, bizlere rehber olması için gönderdiği peygamberi Muhammed'e (sav) olsun.

Nefisten hareket etmek bireysel olarak ahlaki zaafllara, yoldan çıkmaya, çizgiyi kaybetmeye, günaha ve cehenneme götürür. Toplumsal olarak ise istikrarsızlığa, adaletsizliğin yayılmasına, güvensizliğin yaygınlaşmasına sebep olur. Bugün Müslümanların tevhidin öğrenilmesi, imanın bilinmesinden sonra en fazla üzerinde durması gereken husus nefisleri terbiye etmektir...

Bu ay, tefekkür köşemizde Adiyât Sûresi'nin çarpıcı ayetleri eşliğinde; insanın dünya ile imtihanını, nankörlüğünü ve ahiret bilincini ele alan yazımızı bulabilirsiniz.

Dergimizin içerisindeki, kıymetli yazarlarımızın, özenle hazırladıkları diğer yazılarımızı da okumanız ve faydalanmanız ümidiyle...

Başarı Allah'tandır.

Velhamdulillahi Rabbil âlemin...

Editör

Yoksa Nefsimizden Mi Hareket Ediyoruz?

Bilal Özbuğday

İnsanın davranışları, kendisinin ıslah ve terbiyesi ile doğru orantılıdır. Bundan dolayı da İslam dini kulun nefsinin terbiye etmesi ve ıslah etmesi üzerinde durmuştur. Rasulullah (sav), İslam'ın ilk müntesipleri olan ashabıyla nefislerin terbiyesi hususuna oldukça özen göstermiştir. Çünkü kendini ve kalbini ıslah edemeyen, nefsinin dizginleyemeyen hiçbir insanın tavır ve davranışları vahiy kaynaklı olamaz. Kendi kaynaklı, nefsinden ve isteklerinden kaynaklı olabilir.

Nefsinin ıslah edemeden savaşırsa nefsi için savaşır. Cihad ederse kendi için cihad eder. Kalkarsa ya da oturursa hevası için kalkar ve oturur. Halbuki her hali Allah kaynaklı, Allah rızası doğrultusunda olmalıdır. Kendi için, nefsi için kalkmaması, oturmaması, savaşmaması, tavır almaması gerekir.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

وَمَا أُبْرِئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Ben nefsimi temize çıkarmam. Çünkü Rabbimin merhamet ettiği hariç, nefis aşırı derecede kötülüğü emreder. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." dedi.¹

Bu ayet kişinin nefsinin terbiye etmemesi halinde, nefsinin kontrol edemediğinde ilahi ölçülerden uzaklaşacağını ifade etmektedir. Buna benzer daha nice ayetlerde Allah azze ve celle nefsin terbiyesi üzerinde durur.

فَأَمَّا مَنْ طَغَى
وَأَثَرَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى
وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ

¹ (12/ Yusuf 53)

"Kim azgınlık eder ve dünya hayatını tercih ederse şüphesiz cehennem onun sığınağıdır. Kim de Rabbinin huzurunda duracağından korkar ve nefsinin arzularından alıkoyarsa şüphesiz cennet onun sığınağıdır."²

Nefsinden hareket etmek, kulun ölçüsünü vahiyden, akıldan ve hikmetten değil, kendi arzu, istek, heva, heves ve benliğinden almasıdır.

Nefisten hareket etmek bireysel olarak ahlaki zaafılara, yoldan çıkmaya, çizgiyi kaybetmeye, günaha ve cehenneme götürür.

Toplumsal olarak ise istikrarsızlığa, adaletsizliğin yayılmasına, güvensizliğin yaygınlaşmasına sebep olur.

Bugün Müslümanların tevhidin öğrenilmesi, imanının bilinmesinden sonra en fazla üzerinde durması gereken husus nefislerin terbiye etmektir. Vahiy, insanı değiştirmeli, dönüştürmelidir. Müslümanın cahiliyeden farkı sadece fikirlerinin değişmesi olmamalıdır. Taşımış olduğu fikir ve akide onun kendi benliğini de değiştirmelidir. Fikirler olumlu anlamda değişmiş, ameller ve benlikler eskide kalmış ise tavırlar, hareket, fiiller olumluya dönüşmemiştir.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهُهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا

"Nefsinin arzusunu kendisine ilâh edinene gördün mü? Ona sen mi vekil olacaksın?"³

Bu ayeti kerimeyi topluma yaptığımız davetlerde sıkça gündem ederiz. Peki hiç kendimize okuyarak kendimiz için düşündük

² (79/ Naziat 37-41)

³ (25/ Furkan 43)

mü? Bizler ayetin sadece kafirler ile alakalı olduğunu düşünerek ayeti yorumlamaktayız. Bu doğru bir yaklaşım şekli değildir. Bu ayet elbette kafirler için inmiştir, bu doğrudur ancak sadece kafirler ile alakalı diyerek ayetin manasından sıyrılmak genel itibariyle doğru bir yaklaşım değildir.

Her ayetin indirildiği bir kavim veya bir grup elbette vardır. Ancak bizler ayetlerin bizi kapsayıp kapsamadığı hususunu kendimiz için düşünmek ve dertlenmek mecburiyetindeyiz.

Bu ayeti düşünerek bizler "Nefsimizden hareket ediyor muyuz?" sorusunu nefislerimize sormalıyız. Nefsimize rağmen yaptığımız işler var mıdır? Nefsimizden söylediğimiz sözler, nefsimizden hareketlerimiz, nefsimizden tavırlarımız var mıdır? Vahye rağmen, yanlış olduğunu bilmemize rağmen, nefislerimize göre hareketlerimiz. Kendimize göre fikirlerimiz.

Nefsimizden konuşmalar, nefsimizden fetvalar, nefsimizden düşmanlıklar ve nefsimizden dostluklar...

Şartlar değişmemesine rağmen bizler neden değişiriz? Bugün iyi dediğimize yarın niçin kötü deriz? Ya da bunun tam tersini neden yaparız? İnsanların birbirlerine karşı yaklaşımları belli aralıklar ile niçin değişir? Verilen fetvalar, şartlar değişmemesine rağmen niçin değişir?

Acaba bu değişiklikler nefsimizden ve nefsimizin değişmesinden kaynaklanıyor olabilir mi? İlk aldığımız kararlar nefsimizden kaynaklandığı için olabilir mi? Nefsimiz o gün onu arzu etmişti. Bugün ise tam tersini arzu ettiği için olabilir mi?

Değer yargıları, kıstaslar, kriterler bir insan ve bir camia için önemlidir. Biz Müslümanların kriterlerini, kıstaslarını ve değer

yargılarını temelde şeriatımız öğretmiştir. Şeriatımız hangi durumda nasıl davranmamız gerektiğini bize izah ederek aslında nefislerden ve insanlardan kaynaklı hareket etmemeyi öğütler.

Yukarıda da kısmen ifade ettiğimiz gibi biz Müslümanların sıkıntı çektiği konulardan birisi içerisinde bulunduğumuz cahiliye toplumundan etkilenmektir. Onların bakış açılarından etkilenmektir. Onlar gibi olmak, onlar gibi görmek, onlar gibi düşündürmektir. Günümüzde siyasetçiler, politikacılar, tüccarlar, insanların çoğu nefsinden hareket etmekte ve bir kriter, bir çizgi üzerine değillerdir. Duruşları, tavırları, netlikleri yoktur. Kendilerinden olan ile, başkalarından olan insanların aynı amellerine farklı tavırlar geliştirirler. Çünkü nefislerinden hareket etmektedirler. Buna çizgisizlik diyebiliriz.

Çizgisizlik; toplulukların bir çizgisi, kriteri olmadan sadece duygularına göre, nefislerine göre hareket etmeleridir. Müslümanlar da toplumda yaygın olan bu durumdan etkilenmektedirler. Nefislerini terbiye etmemeleri halinde toplumun da etkisi ile nefislerinden davranan, çizgisiz, kuralsız insanlar olarak kalmaktadırlar.

Nefsimizden hareket edip etmediğimizi nereden anlayabiliriz?

Bir konuda gerçeği değil eğer menfaatlerimizi esas alıyor isek, değer yargısı olarak sürekli kendi fikirlerimizi ölçü alıyor isek, olayları değerlendirirken duygularımız sürekli ön planda ise, ele aldığımız konuda şeriatın ne dediğinden önce insanların ve kendimizin fikirleri gündemde ise, belli standartlar ile hareket etmiyorsak işte o zaman nefsimizden hareket ediyoruz demektir.

Nefsinden hareket eden insanda şu neticeler kendisini gösterir;

Nefsinden davranan bir kişi sürekli kendisinin doğruya isabet ettiğini düşünür. Asla hata yapma ihtimalini göz önünde bulundurmaz. Her yaptığı hata ile alakalı olarak "Aslında şöyle olduğu için bunu ben böyle yaptım" diyerek her hatanın aslında bir hata olmadığını savunur ve kendisini eleştirmeyi ve öz eleştiriye reddeder.

Bununla birlikte kendi lehine olan her şeyin adil kendi aleyhine olan her şeyin ise zulüm olduğunu düşünür. Çünkü insanın nefsi terbiye olmadığında haksız çıktığı ve aleyhinde olan her durum onun için bir zulümdür. Herkesin ve her durumun kendisi aleyhine olduğunu düşünmek kişinin adalet ölçüsünü ve duygusunu zayıflatır.

Nefis merkezli insan üstünlük vehmine kapılır. Dünyanın kendi etrafında döndüğü hissini taşır. Bu da insanın kibre kapılmasına, kendini önce ve üstün görmesine yol açar. Bu da insanın iflah olmaz bir hastalığın pençesine düştüğünün alametidir.

Bunların tamamı insanı günaha, azaba ve Allah'ın rahmetinden uzaklaşmaya götürür.

Nefsine göre hareket etmenin bir toplumda veya camiada yaygınlaştığının belirtileri şunlardır:

Keyfilik yani keyfine göre hareket etmek, adam kayırmak ve zulüm yaygınlaşır. Hakka değil şahıslara davet esas alınmaya başlanır. Taraftargirlik, şahıspereşlik gibi hastalıklar insanlar arasında sıkça görülmeğe başlar. Fedakarlığın yerini bencillik ve kendini düşünme alır. Samimiyetin yerini riyakarlık ve gösteriş alır.

Allah azze ve celle şöyle buyurmaktadır;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ
وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا
أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا
وَإِنْ تَلَوْا أَوْ نُرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

"Ey iman edenler! Kendiniz, ana babanız ve en yakınlarınızın aleyhine de olsa, Allah için şahitlik yaparak adaleti titizlikle ayakta tutan kimseler olun. (Şahitlik ettikleriniz) zengin veya fakir de olsalar (adaletten ayrılmayın). Çünkü Allah ikisine de daha yakındır. (Onları sizden çok kayırır.) Öyle ise adaleti yerine getirmede nefsinize uymayın. Eğer (şahitlik ederken gerçeği) çarpıtırmanız veya (şahitlikten) çekinirseniz (bilin ki) şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır."⁴

Bu ayet adalet, ölçü sahibi olmak gibi birçok hususu ifade eden bir ayettir. Ancak "Öyle ise adaleti yerine getirmede nefsinize uymayın" kısmı konumuz açısından çok daha önemlidir.

Nefislere uymak, nefsinden hareket etmek adaletsizliğe sebep olur. Çünkü nefsin uyan insan için elinde hak adına bir ölçü, bir kıtas bulunmaz. Kuralızsız kişi içinden geldiğine göre, öylesine davranışlar sergiler, buna mahkumdur. Bu ise adaletsizliğe sebep olur. Davranışlarda, tutumlar da ve söylemlerde adaletsizliğe...

Nefsi ıslah etmek, Müslümanların önderleri, hocaları ve alimleri için ise çok daha önemlidir. Çünkü ıslah edilmeyen nefis sahibi bir önder, arkasındaki tüm kalabalığı saptırabilir. Ya da büyük adaletsizliklere sebep olabilir. Bunu zaman zaman cemaat taassubu olarak görebiliriz. Hocaların nefislerinden kaynaklı savunulan şeyler ya da nefislerinden kaynaklı alınan tavırlar ileride şartlar değişmemesine rağmen vazgeçmelere sebep olur. O zamana kadar yapılanlar ise nefis kaynaklı amellerin ta kendisidir.

Şeyh Enver Evlâki'nin bu konuya dair şu izahatları çok değerlidir;

⁴ (4/Nisa, 135)

"Bir lider için önem derecesi çok ama çok yüksek iki şeyden biri İslam dininin gözetilmesi, diğeri ise nefsin arzularına uyulmamasıdır. Günümüzdeki en büyük problemlerden bir tanesi insanların İslam dininden ziyade nefsani arzularına boyun eğmesidir. Bir diğeriyle olan ilişkilerde nefsin arzuları ön plana çıkmaktadır. Birinin diğeriyle anlaşmazlık yaşaması ve bu anlaşmazlığın sürüp gitmesi yetmezmiş gibi aralarındaki ihtilafa dini bir kılıf bulmaları gösteriyor ki kişiler içlerindeki nefreti İslam ile dolduruyorlar. Hayır bizler İslam'ın teşvik ettiği davranışların peşinden gitmeliyiz ve nefislerimize şeriatın izinden gitmesini emretmeliyiz."⁵

Peki nefsimizden hareket etmeye karşı çözüm nedir?

Nefsimizden tamamen kurtulmak gibi bir şey söz konusu değildir. Ancak onu terbiye ve ıslah etmek söz konusudur. Nefsimizden hareket etmemek için yapmamız gereken şeyler ise şunlardır;

a- Vahiy ile hareket etmek;

Karar ve davranışlarımızda Kur'an ve sünneti esas almaktır. Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ

"...İnsanlar arasında hak ile hüküm ver. Nefis arzusuna uyma, yoksa seni Allah'ın yolundan saptırır. Allah'ın yolundan sapanlar için hesap gününü unutmaları sebebiyle şiddetli bir azap vardır."⁶

Vahye tabi olmamak nefse tabi olmak anlamına gelir. Çünkü vahyin dışında ya başka insanların nefislerinden kaynaklı öğretiler ya da kendi nefislerimizden kaynaklı hususlar söz konusudur.

b- Nefsi muhasebe etmek;

Kişinin bir karar almadan, bir söz söylemeden önce bunun sebeplerini ve neticelelerini düşünmesi gerekmektedir. Neyi, niçin yaptığı hususunda kendini sorgulamalıdır. Rasulullah (sav) şöyle buyurmaktadır;

"Akıllı kişi, nefsini hesaba çeken ve ölüm sonrası için çalışan kimsedir."

c- Hikmet, ilim ve istişare ile hareket etmek;

Duygu ve isteklerin yerine bilgi, ilim, hikmet, tecrübe ve istişareyi ön plana çıkarmak gerekir. İlim ve istişare nefisle hareket etmenin önüne set çeker. Bir önceki madde olan muhasebeye de yardımcı olur.

d- Nefisle mücadele etmek;

Nefis sürekli olarak kendisine itaati ister. Ancak onun ıslahı, onun her isteğini yerine getirmemek, onun gösterdiği yoldan gitmemeye gayret etmek ile mümkündür. Gayret ve mücadele olmadan nefsi zapt etmek mümkün değildir.

Son olarak;

Müslümanlar kendi nefislerine uymayıp şeriat yolunu tercih ederek, nefislerini bir noktada ıslah etmiş insanlardır. Çünkü kulluk ancak bununla mümkündür. Allah'a kul olduktan sonra, kulluğa girdikten sonra ise bu kulluğu sürdürmek nefislerin ıslahını tamamlamak ve devam ettirmek ile mümkündür. Tevhidi kabul eden kul, hidayetinden sonra yine nefsinden hareket etmemek, nefsinden konuşmamak, nefsinden davranmamakla mükelleftir. İlk adımı attıktan sonra şeriatın bazı hususlarında nefsine söz geçirip hayatının diğer kısımlarında nefsinin sözünü dinlemek kulluğun eksikliğindendir. Bundan Rabbimize sığınırız...

Velhamdulillahi Rabbil alemin...

⁵ (Enver Evlâki-Peygamberlerin Hayatı)

⁶ (38/Sad, 26)

⁷ (Tirmizi)

Rüzgârın Görevleri

Ayşe Ebrar

Takva

Şubat 2026
61. Sayı

takvadergisi.org

Kur'an, rüzgârı başıboş bir hava hareketi olarak değil; rahmeti taşıyan, dengeyi koruyan ve ilahî emri yerine getiren bir kudret unsuru olarak anlatır. Bir önceki yazıda rüzgârın çeşitlerini öğrenmiştik; şimdi ise bu yazıda, rüzgârı sadece tabiatın bir parçası olarak değil; ilâhî düzenin işleyişi olarak okumaya davet ediyor. Çünkü rüzgârı anlamak, hayatı kimin yürüttüğünü fark etmektir.

1. Su Döngüsünün Taşıyıcısı

Rüzgâr, Allah'ın yeryüzündeki hayat düzenini ayakta tutan en dikkat çekici görevlerden birini yerine getirir: su döngüsünü yürütür, yağmurun habercisi olur. Denizlerden buharlaşan suyu taşır, bulutları bir araya toplar ve rahmet yüklü bulutları dilediği bölgelere doğru sevk eder. Böylece cansız görünen toprak yeniden canlanır, kurumuş dallar tekrar yeşerir, hayatın devamı için gerekli olan döngü sessizce sürer.

Bu süreç Kur'an'da açık bir delil olarak zikredilir: **"Allah rüzgârları gönderir; onlar bulutları kaldırır, O da onları gökte dilediği gibi yayar..."**¹

Müfessirler bu ayetin, yağmurun yaratılış sürecini "aşama aşama" anlattığını belirtir. Taberî'ye göre rüzgâr, Allah'ın kudretiyle bir görevli gibi bulutu toplar; İbn Kesîr ise bu zincirin Allah'ın rahmetinin bir tecellisi olduğunu vurgular. Elmalılı Hamdi Yazır da bu ayetin modern meteoroloji ile birebir uyumlu biçimde bulutların yükselmesini, taşınmasını ve yağmurun oluşumunu anlattığını belirtir; fakat bütün bu yeryüzündeki olayların "rahmet düzeni"nin bir parçası olduğunu hatırlatır.

Kur'an başka ayetlerde de yağmurun ölüm halindeki toprağı diriltici etkisini özellikle vurgular: **"Allah, rüzgârları bir müjde olarak gönderendir. Nihayet rüzgârlar bulutları kaldırıp sevk edince, onu ölü bir beldeye göndeririz; oraya yağmur indiririz ve onunla yeryüzünü ölümünden sonra diriltiriz."**²

Bu ayet, yağmurun yalnızca su sağlayan fiziksel bir olay olmadığını; dirilişin, yeniden hayat bulmanın ve Allah'ın kudretini hatırlatan bir mucize olduğunu bildirir. Nitekim müfessirler, yağmurun toprağı diriltmesinin, insanın ölümden sonra diriltilmesine dair bir örnek ve işaret olduğunu söyler.

2. Bitkilerin Döllenmesini Sağlayan Bir Aşılama

Rüzgâr, yalnızca bulutları taşıyan bir kuvvet değildir; aynı zamanda yeryüzündeki canlılığın devamı için çalışan bir aşılama"dır. Kur'an, bu görevi iki ayrı bağlamda ifade eder: toprağın dirilişe hazırlanması ve bitkilerin çoğaltılması. Hac Sûresi 5. ayette bu hakikat şöyle bildirilir: **"Sen yeryüzünü kupkuru görürsün; fakat Biz onun üzerine su indirdiğimizde o harekete geçer, kabarır ve her güzel çiftten bitkiler bitiririz."**³

Bu ayette kullanılan anlam kökü "ثَوَّرَ / sevra", hareketlendirmek, karıştırmak, toprağı uyandırmak mânalarına gelir. Müfessirler, bu sürecin "muthîrât" adı verilen rüzgârlar tarafından başlatıldığını belirtir. Çünkü yağmurdan hemen önce esen bu rüzgârlar, toprağın yüzeyini kabartır, içini havalandırır ve toprağı suyu almaya hazır hâle getirir.

¹ (30/Rûm 48)

² (35/Fâtır 9)

³ (22/Hac 5)

Kurtubî, bu rüzgârları "rahmete hazırlayıcı kuvvetler" olarak tanımlar. Ona göre muthîrât, sadece toprağın tozunu kaldırmaz; toprağın içinde uyuyan hayatı uyandırır, yağmurun gelişi için zemin hazırlar. Bu sebeple şunları söyler: "Muthîrât, toprağı karıştırıp onu yağmurun kabulüne hazır hâle getiren rüzgârlardır; bu yüzden rahmet vesilesidir."⁴

Kur'an, yalnızca toprağın değil, bitkilerin döllenmesinin de rüzgârların görevi olduğunu bildirir: **"Biz rüzgârları aşılایıcı olarak gönderdik."**⁵

Bu ayetin tefsirinde: Taberî der ki: Rüzgârlar bulutları taşıdığı gibi, bitkilerin polenlerini de taşır; böylece Allah'ın emriyle bitkilerin çoğalmasına vesile olur.

Bugün bilim de rüzgârın: polenleri taşıdığını, birçok bitkinin yalnızca rüzgâr yoluyla döllendiğini, rüzgâr esmediğinde meyve oluşumunun azaldığını, tohumların yayılmasında rüzgârın belirleyici rol oynadığını kesin olarak ortaya koymuştur. Yani rüzgâr, yeryüzündeki hayat zincirinin görünmeyen ama vazgeçilmez bir halkasıdır.

3. İklim Dengesi ve Isı Dağılımının Düzenleyicisi

Rüzgâr, yeryüzünün iklim dengesini ayakta tutan görünmez bir düzenleyicidir. Yönü, hızı, nem taşıma kapasitesi ve basınç farklarına bağlı esme şekli; hepsi milimetrik bir ölçüyle işler.

Bu "ölçü", atmosferin ısı dağılımından okyanus akıntılarına, yağmur döngüsünden mevsim geçişlerine kadar pek çok dengeyi içinde barındırır. Rüzgârlar sıcak ve soğuk hava kütlelerini karıştırarak ısının yeryüzüne dengeli bir biçimde yayılmasını

sağlar. Eğer rüzgâr duracak olsaydı: Sıcak bölgeler kavurucu bir çöl sıcağına dönüşürdü, Soğuk bölgeler sürekli donuk kalırdı, Mevsimler altüst olurdu, Ekosistemler bozulur, canlı hayatı çökerdi.

Bu nedenle rüzgâr, Allah'ın yeryüzüne yerleştirdiği ölçü ve dengenin temel taşlarından biridir. **"O, ölçüyü koydu; sakın dengeyi bozmayın."**⁶

Burada geçen "mîzân" kelimesi, müfessirlere göre yalnızca adalet ölçüsünü değil, kâinattaki fizikî düzeni, kozmik dengeyi ve tabiat yasalarını da içine alır. Rüzgârın atmosferdeki rolü bu mîzânın en açık örneklerindendir.

Kur'an, iklim dengesinin bozulmasının yalnızca fiziksel bir tehdit olmadığını, aynı zamanda ilahî bir uyarı niteliği taşıdığını da haber verir. Bunun çarpıcı örneklerinden biri Şuayb'ın kavmidir. A'râf Sûresi 91. ayette şöyle buyrulur: **"Derken onları o korkunç sarsıntı yakaladı da yurtlarında yüzüstü çöküp kaldılar."**⁷

Müfessirlerin aktardığına göre Şuayb'ın kavmi helak edilmeye yakın bir zamanda olağanüstü bir atmosfer durgunluğuyla karşılaştı: Bulutlar tepelerinde asılı kaldı, Hava akımı tamamen durdu, Rüzgâr esmediği için sıcaklık ve nem dayanılmaz bir hâle geldi, Boğucu bir atmosfer tüm beldeyi kapladı.

Sa'lebî, İbn Atiyye ve bazı klasik müfessirler, bu "hava sükûneti"nin kavme gelen ilahî bir uyarı olduğunu söyler. Çünkü rüzgârın tamamen durması, insanın hiçbir şekilde müdahale edemeyeceği bir güçsüzlük hâli doğurur. Bu durum, Allah'ın kâinattaki dengeyi dilediği anda altüst edebileceğini gösteren bir ikaz niteliğindedir.

⁴ (Kurtubî, Tefsîr, Hac 5)

⁵ (15/Hicr 22)

⁶ (55/Rahmân 7-8)

⁷ (7/A'râf 91)

Kavim, günlerce nefes alamayacak kadar ağır ve baskın bir hava altında kaldı. İbn Kesîr, bu atmosferin insanlar üzerinde "boğucu" bir etki oluşturduğunu aktarır. Ardından "sarsıntı" (er-recfe) onların helâkini tamamladı.

Rüzgâr, Allah'ın dünyaya koyduğu ölçünün canlı bir örneğidir. Onun hareketi bereket getirir; durması ise insanın acziyetini açığa çıkarır.

4. Havanın Temizlenmesi ve Yeryüzünün Yenilenmesi

Rüzgâr, Allah'ın yeryüzüne koyduğu en büyük temizlik sistemidir. Atmosferde biriken toz, duman, zararlı gazlar ve kirliliği hava tabakaları rüzgâr sayesinde dağılır, seyrelir ve yeniden dolaşıma girer. Şehirlerde hava kirliliğinin azalması, denizlerden gelen serin ve temiz havanın karaya taşınması, ormanlarda üretilen oksijenin geniş alanlara yayılması hep rüzgârın düzenli hareketiyle gerçekleşir.

Rüzgâr her esişinde dünyayı tazeler ve insana nefes olur. Eğer rüzgâr hiç esmeseydi: Ağaçların ürettiği oksijen bir bölgede hapsolür, yeryüzüne yayılmazdı. Şehirlerin dumanı, egzozu ve zehirli gazları tabakalaşıp yaşamı tehdit ederdi. Atmosfer yalnızca birkaç hafta içinde "ölü hava"ya dönüşürdü.

Rüzgâr görünmez; fakat dünyayı her 24 saatte bir dev bir karıştırıcı gibi temizleyip yenileyerek yaşanabilir kılar.

Elmalılı Hamdi Yazır, rüzgârın bu görevine özellikle vurgu yapar ve şöyle der: "Rüzgâr olmasa dünya bir günde leş gibi kokar, yaşanmaz hâle gelir."

Çünkü rüzgâr olmazsa; Çürüyen hayvanların kokusu, Çöplerin yaydığı gazlar, Bataklik ve çürük toprak kokusu, Metan ve diğer zararlı gazlar. Bulundukları yerde

sabit kalır, havaya karışmaz ve insan için ölümcül bir ortam oluştururdu. Rüzgâr ise bunları yarım saniyede dağıtır, atmosferde seyreltir ve zararsız hâle getirir. İşte bu yüzden Elmalılı rüzgârı "rahmet süpürgesi" olarak tanımlar.

Mürselât Sûresi'nin ilk ayetlerinde geçen "Gönderildikçe gönderilen rüzgârlar" ifadesi, birçok müfessire göre rüzgârların hem temizleyici hem de düzenleyici işlevine işaret eder.

İnsanoğlu çoğu zaman fark etmese de yeryüzü, görünmez bir temizlik ordusu tarafından her an korunmakta ve yenilenmektedir. Bu ordunun başında ise rüzgâr vardır.

Rüzgâr durduğunda dünyadaki hava kirlenir; rüzgâr estiğinde ise dünyadaki hava temizlenir. Bu da bize Allah'ın rahmetinin her an üzerimizde olduğunu hatırlatır.

5. Enerji Kaynağı Olarak Rüzgâr

Bugün rüzgâr, modern dünyanın enerji omurgasını taşıyan en önemli yenilenebilir kaynaklardan biri olarak görülüyor; türbinleri döndürüyor, şehirleri aydınlatıyor, ülkelerin enerji politikalarını değiştiriyor. Fakat rüzgârın "enerji verici bir kuvvet" olarak hayata müdahalesi yeni bir keşif değildir. Bu gerçek Kur'an'da asırlar önce, hem Allah'ın kudretinin bir tecellisi hem de insanlığa bahşedilmiş bir nimet olarak anlatılmıştır.

Kur'an, rüzgârı sadece esen bir hava akımı olarak tanıtmaz; hareketi taşıyan, güç üreten, nesneleri iten, iş yaptıran bir kuvvet olarak anlatır. Nitekim Rabbimiz şöyle buyurur:

"Allah, rüzgârları sizin için musahhar kıldı..."⁸

⁸ (45/Casiye 13)

"Musahhar kılmak", müfessirlerin ifadesiyle, rüzgârın "insanın hizmetine verilmesi", "emrine boyun eğdirilmesi", "iş görmesi" anlamına gelir. Fahreddin Râzî, bu ayetin açıklamasında rüzgârın üç temel işlevinden bahseder: "hareket vermesi", "enerji taşıması", "insanın faydasına çalışması." Râzî'nin bu ifadesi, modern rüzgâr türbinlerinin çalışma prensibinin birebir tefsiridir. Rüzgârın itici gücü mekanik enerjiye, mekanik enerji ise elektrik enerjisine dönüşmektedir.

Kur'an, Süleyman'a verilen bir mucizeyi anlatırken bu gerçeği daha da berrak bir ifadeyle ortaya koyar:

"Süleyman'a rüzgârı musahhar kıldık; onun emriyle akarcasına akardı..."⁹

Taberî'ye göre bu ayette rüzgâr, "yük taşıyan ve iş yapan bir kuvvet" olarak tarif edilir.

Kurtubî rüzgârın Allah'ın kudretiyle "güç taşıyıcı bir enerji"ye dönüştüğünü vurgular.

İbn Kesîr ise rüzgârı "hareket ettirici bir güç sistemi" olarak yorumlar.

Bugün dev türbin kanatlarını döndüren rüzgâr ile Süleyman'ın saltanatını taşıyan rüzgâr aynı rüzgârdır. Biri mucize için çalışmış, diğeri ise teknoloji için çalışmaktadır. Kudreti veren Allah'tır; görevi yükleyen Allah'tır; imkânı yaratan da yine O'dur.

Elmalılı, "rüzgâr ilâhî bir güç aktarım sistemidir" diyerek bugün "yenilenebilir enerji" diye isimlendirdiğimiz şeyin özünü yüz yıl önce tarif etmiştir. Zâriyât Suresi'nde ise rüzgârın adı bile onun niteliğini anlatır: "Zâriyât", savuran, hareket ettiren, güç taşıyan rüzgâr demektir. İbn Atıyye'ye göre Zâriyât, "ilâhî kudretle çalışan bir enerji taşıyıcıdır." Bu ifade, fizik kitaplarının "kinetik enerji" tanımına ne kadar yakındır!

Rüzgârın savurması, itmesi, döndürmesi ve hareket ettirmesi bugün bilimsel bir mekanizmaya dönüşmüş, türbinler bu gücü yakalayıp elektrik olarak yeniden üretmiştir.

Kur'an'ın "musahhar kılınmış rüzgâr" olarak anlattığı güç, bugün enerji mühendisliğinin kalbine yerleşmiş durumdadır. İnsanlık modern türbinleri icat etti; fakat o kanatları döndüren kudreti hiçbir zaman icat edemedi. O kudret gökten esiyor, yer-yüzünü dolaşıyor, denizi yarıyor, bulutu taşıyor, türbini çeviriyor, elektriğe dönüşüyor.

6. Bulutları ve Gemileri Yürüten Rüzgar

Rüzgâr, gökyüzünün ordularını da, yeryüzünün yüklerini de taşıyan görünmez bir binektir. Kimi zaman bulutları toparlar, kimi zaman yağmurun haberini getirir, kimi zaman okyanusları yaran gemilere yön verir. Bu yönüyle rüzgâr, hem tabiatın akışını hem de insan medeniyetinin yolculuğunu mümkün kılan ilahî bir kuvvettir. Kur'an, bu hakikati her akıl sahibine açık bir davet olarak şöyle bildirir: **"Rüzgârların yönlendirilmesinde ve gökle yer arasında emre hazır duran bulutlarda akleden bir kavim için deliller vardır."**¹⁰

Müfessirler bu ayette geçen "musahhar bulutlar" ifadesini şöyle açıklar: İbn Kesîr'e göre bu, "Allah'ın rüzgâra yüklediği yönlendirme vazifesidir." Rüzgâr, bir memur gibi bulutu sürer; bulut da gökle yer arasında bir hizmet eri gibi dolaşır.

"Denizde, insanlar için faydalı olan şeyleri taşıyan gemiler..."¹¹

Elmalılı, bu ayetin tefsirinde şu çarpıcı açıklamayı yapar: "Gemi deniz üzerinde ancak Allah'ın koyduğu kanunlarla yürür; rüzgâr ise o kanunların iş gören eli gibidir."

⁹ (34/Sebe 12)

¹⁰ (2/Bakara 164)

¹¹ (2/Bakara 164)

İbn Atâ, gemilerin dev dalgalar arasında korunup ilerlemesini "muhafazası Allah'a ait bir seyir" olarak yorumlar. Çünkü insanoğlunun yaptığı tahta veya metal yığınlarının, o korkunç mavi uçurumlarda batmadan ilerlemesi rastgele bir hâdise değildir. Rüzgârın yönü değişir, dalga kabarıp, hava ağırlaşır; fakat gemi hâlâ yürür. Çünkü yürütülen, gerçekte gemi değil, Allah'ın kudretinin hükmüdür.

İşte bu yüzden müfessirler, gemileri yürüten rüzgârı "ilâhî bir sevk memuru" olarak tanımlar.

İbn Cerîr Taberî der ki:

"Rüzgâr, Allah'ın gemilere yüklediği hareket enerjisidir. İnsan bu enerjiden faydalanır fakat onu yaratamaz."

Câsiye Suresi'nde gemilerin hareketi anlatılırken bu enerji dili açıkça görülür: **"Allah denizi sizin hizmetinize verdi... gemiler de O'nun emriyle orada süzülür."**¹²

Müfessirler bu ayette Allah'ın koyduğu ilâhî düzeni işaret eder: Gemilerin yüzmesi, suyun kaldırma kuvveti, rüzgârın gemilere yön vermesi hepsi "koyduğu yasaların" işlemesidir. Kurtubî, "Gemilerin yürümesi Allah'ın rüzgâra yüklediği güçtendir" der.

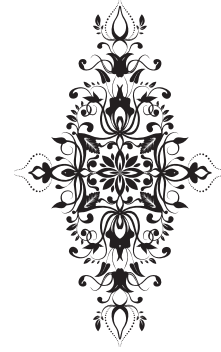
Rüzgâr dün gemileri yürütüyordu, bugün türbinleri döndürüyor. Dün ticaret yolculuklarını taşıyordu, bugün elektrik akımlarını taşıyor. Dün rızık kapılarını açıyordu, bugün enerji bağımlılığını azaltıyor.

Aynı rüzgâr, aynı kudret ve aynı düzen... farklı çağlarda farklı hizmetlerde.

Kur'an'ın rüzgârı anlatırken çizdiği tablo nettir: O, başıboş bir kuvvet değil; ölçüyle gönderilen, görevle hareket eden, emre amade bir ilâhî unsurdur. Bulutları sürerken de, gemileri yürütürken de, türbinleri döndürürken de aynı düzen işler. Değişen çağlar değil; değişen insanın bakışıdır.

Rüzgâr bize şunu öğretir: Hayat, kontrol ettiğimizi sandığımız değil; bize emanet edilen bir düzendir. İnsan faydalanır, hesaplar, dönüştürür; fakat kudreti üretmez. O kudret hâlâ gökten eser, yeryüzünde dolaşır ve dilediği yere hayat taşır.

Rüzgârın en büyük görevi ise insanoğluna kendisini yaratanın gücünü hatırlatmaktır.

¹² (45/Câsiye 12)

Allah'tan İstemek İbadettir

Burak Gültepe

Şubat 2026
61. Sayı

takvadergisi.org

İnsanlardan İstemek Zillet, Allah'tan İstemek İbadettir

İbni Mes'ud radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua ederdi:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتَّقَى وَالْعِفَافَ وَالْغِنَى

"Allah'ım! Senden hidâyet, takvâ, iffet ve gönül zenginliği isterim."¹

Şerh:

Allah Rasûlü (sav) bize dünyalık istemeyi, malın çoğalmasi için dua etmeyi değil; kalbi düzelterek, insanı hem dünyada hem âhirette yüceltecek bu dört büyük nimet için dua etmeyi öğretmiştir. Çünkü tüm iyiliklerin ve güzelliğin merkezi kalptir. Kalp selim oldukça dünya da âhiret de selamete erer.

Kısaca bu dua, "Ya Rabbi! Bana senden başka hiçbir şeye muhtaç olmayacak bir kalp ver" demenin en güzel ifadesidir.

1) Hidayet: Öncelikle hidayet ki, beş vakit dua ederiz, işin sonunda cennet ve cehennem vardır ki hidayetten de ayrılmamayı her daim isteriz.

Fatihada her gün, her vakit, her rekâtta istememiz gereken bir şey; "Bizi Sırât-ı Mustakîme (dosdoğru Dine ve istikamet çizgisi-ne) hidayet eyle (Hakka ve hayra ulaştır)"

Rabbimiz isteyeceğimiz şeyi bize bıraksaydı kim bilir neler isterdik; ev, araba, eş, iş, diploma, mobilya, ayakkabı derken liste uzayıp giderdi! Ama bizi bizden iyi tanıyan Rabbimiz, bizi kendi halimize bırakmamış; en çok ihtiyacımız olan şeyi kendisinden zorunlu bir şekilde her vakitte istemeyi emretmiştir. Gerçekten de böyledir, ayakların kayması şu ahir zamanda iyice kolaylaşmış, sabretmek ise zorlaşmıştır. Âhir zaman için bu durumu Nebi (sav) şöyle

dile getirir; **"O zamanda insan, mümin olarak sabahlar, kâfir olarak geceler; mümin olarak geceler, kâfir olarak sabahlar. Dini-ni küçük bir dünyalığa satar."**²

Kendini hidayet üzere sananlar ne de çoktur!

وَأَنَّهُمْ لَيَصُدُّوْنَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ

"Gerçekten bunlar (bu şeytanlar), onları yoldan alıkoymalar; onlar ise kendilerinin gerçekten hidayette olduklarını sanırlar."³

Seyyid Kutub der ki: "Bir arkadaşın arkadaşına yapabileceği en büyük kötülük budur. Arkadaşın, hedefe ulaştıran biricik yoldan alıkoymasidir, sonra da ayılmasına veya sapıklığının farkına varıp tevbe etmesine fırsat vermemesidir. Tersine, hedefe ulaştıran, doğru ve düz yolda yürüdüğünü telkin etmesi, böylece can yakıcı akıbete yuvarlatmasıdır en büyük kötülük."

Ey kardeşim! Müslüman olmak zor olduğu gibi, Müslüman kalmak da zordur. İman bir bahçe gibidir; ekilir, sulanır, korunmazsa kuruyuverir. Öncelikle geceleri secdede, gündüzleri kalbinle Rabbine yalvar: "Ey Kalpleri evirip çeviren Allah'ım! Kalbimi dinin üzere sabit kıl!" Bu duayı dilinden, gönlünden hiç düşürme. Zira hidayeti veren de sabit kılan da O'dur.

İlmini artır ve muhakkak ilminle amel et. İlim Kur'ân ve sünnetle başlar, onlarla biter. Bu iki nuru elinden bırakma. Onlar senin iki gözün, iki kanadın olsun. Birini kaybedersen yolunu şaşırırsın, ikisini kaybedersen uçamazsın.

Allah'ın dinine yardım et ki, Allah da sana yardım etsin, ayaklarını sabit kılsın. Bir ayet öğret, bir hadis paylaş, bir yetimin

¹ (Müslim)

² (Müslim)

³ (43/Zuhurf 37)

başını okşa, bir mazlunun yanında dur... Her bir iyilik, senin imanına atılan bir çividir; seni yere daha sağlam bağlar.

Salih dostlara sımsıkı sarıl, kötülerden de uzak dur. İnsan, arkadaşının dini üzere- dir. İyi arkadaş seni namaza kaldırır, kötü arkadaş seni namazdan alıkoyar. Kötü arkadaşın zararı bazen yavaş yavaş olur; fark etmezsin, bir de bakarsın ki kalbin kararmış, yolun şaşmış.

En büyük tehlike şudur: Kişi kendini hâlâ "mü'min" sanır, "cennete gidiyorum" zanneder; ama amel defteri kapanınca kıyamet gününde gerçek ortaya çıkar. O gün "Keşke" demenin kime ne faydası var.

2) Takva: Takva, Allah korkusudur. Zaten Allah'tan gereği gibi ancak âlimler korkar. Çok bilgiye sahip olmak, tek başına âlim olmak demek değildir. Allah korkusu olmadan artan ilim, kişiyi ancak kibire ve riyaya sürükler. Âlim, Allah'tan en çok korkan kişidir; üstünlük de işte buradadır.

"Ey Âdemoğulları! Size avret yerlerinizi örten giysi ve giyinip süsleneceğiniz elbise indirdik. Takva elbisesi ise bu daha hayırlıdır. Bu, Allah'ın ayetlerinden- dir. Umulur ki öğüt alıp düşünürler."⁴

Rabbimiz insanoğluna izzet ve şeref vermiştir. İnsandaki ilim bir üstünlük sebebi- dir; hatta bu ilim sebebiyle meleklerle secde emri verilmiştir. Allah Teâlâ, Âdem'i kendi eliyle yaratmış, ruhundan üflemiş ve ona vahyetmiştir. Bütün bunlar insana verilen değeri ve izzeti gösterir.

Bunun yanında, küçük detaylar da bu değeri hissettirir. Mesela hayvanlar eğilip ağızlarıyla yerken, insanoğlu eliyle yer. Hayvanların çeşit çeşit kıyafeti yoktur; insanoğlunun ise çok güzel ve çeşitli kıyafetleri vardır. İşte bu ayette öncelikle buna

vurgu yapılmaktadır. Kimileri açık saçık giyinmeyi özgürlük veya güzellik zannetse de, esas güzellik Allah'ın razı olduğu şekil- de giyinmek ve edep yerlerini örtmektir. Güzel kıyafet insana gerçekten yakışır.

Şunu da unutmamak gerekir; insanlar kıyafetleri ile karşılanırlar, fikirleri/düşünceleri ile yolcu edilirler. O halde kıyafet Rabbimizin bize bir ikramıdır.

Takva elbisesi; imanı, salih ameli, iffet ve hayâyı temsil eder. Dış kıyafet bedeni korur, özellikle kötü bakışlardan; iç elbise takva ise fitneye karşı, şehvete, riya, kibir, kötü duygu ve düşünceye karşı bir koruma sağlar. İçteki takva ile Allah'tan hayâ eder ve günahlardan korunmaya çalışılır. Önce- likle kalbi bozmak için dış kıyafeti çıkar- mak gerekir. Şeytan ve avaneleri de insan- ları bozma adına öncelikle dış kıyafeti boz- dular, sonra kalpler bozuldu. En sonunda insanlar olmadık şeyler yapar oldular.

Allah korkusu nice ikramları önü- müze getirir

Ömer'in (ra) halifeliği döneminde halkı teftiş etmek için Medine sokaklarında gezerken bir anne ve kızının konuşmasına kulak misafiri oldu. Anne süte su karıştırmak istiyordu 'kızım, yarın satacağımız süte biraz su karıştır' dedi.

Ama kızı karşı çıkarak 'Anneciğim, halife süte su karıştırılmasını yasak etmedi mi? dedi. Elbetteki Ömer (ra) yanlarında değildi ve anne sert çıkarak 'Kızım halife süte su kattığımızı nereden bilecek?! dedi. Kızın cevabı ise çok manidar olacaktı.

'Halife görmüyor ama Allah'ta mı görmüyor?'

⁴ (7/A'râf 26)

Bu konuşmayı ve cevabı duyan Ömer (ra) hemen oğullarını toplar karşısına ve bekâr olanı evlendirmek ister. Onun nez-dinde böyle bir takvalı kız kaçırılmamalıydı. Gizli durumlarda, insanların görmediği anlarda takvalı olmak zordur. Ömer (ra) onu oğlu Asım ile evlendirecekti. Bu gelininden olacak torunu ise en meşhur ve en adaletli biri olan Ömer b. Abdülaziz'dir.

Sehl et-Tüsterî rahimehullâh der ki: "İyi amelleri takvalı insanlar da yapar, facir insanlar da... Ama günahlara gelince; onları siddîk olanlardan başkası terk etmez."

Yaptığın iyiliklere sevin; ama terk ettiğin kötülöklere daha çok sevin! Zira bir kötölüğü Allah için terk ediyorsan bu senin "sâdik" bir insan olduğunu gösterir. İnsanı da hesap gününde kurtaracak şey 'sadakatidir.' O yüzden Allah için terk ettiğin ameller var mı yok mu bir bak!

Şeytan aldatmasın!

Bazen insan takvayı seçtiği takdirde zarar edeceğini, zora düşeceğini, çıkmaza gireceğini hissedebilir/düşünebilir. İmtihan içinde olduğunu unutmayıp Rab-bine güvenen kimse elbette ki Rabbinin vaadine de güvenecektir. Yüce Rabbimiz Talak suresinin 2.ayetinde şöyle buyurur: **"Kim Allah'tan korkup sakınırsa (Allah) ona bir çıkış yolu gösterir."**

Yani Allah'tan korkup haksızlık ve ahlaksızlıktan sakınırsa Rabbine güvenip sığınır, yolunu Allah'ın kitabı, Rasûlünün sünneti ile bulmaya çalışırsa işte Allah onlara çıkış yolu ihsan eder. Bu dünyanın dertlerinden çıkış yolumuz yine takvadan geçmektedir.

3) İffet: Hayâlî olmak, namuslu olmak ve insanların ellerindekine tamah etmemektir. Para-pul, makam ve mevki uğruna, baş-kalarının eşiğini aşındıranlar, sonuçta arzu-larına kavuşsalar da şeref ve haysiyetlerini iki paralık ederler. İnsanlardan bir şeyler istemek zillettir, Allah'tan istemek ise ibadettir.

"Onlar iffetlerini ve harama karşı mahrem yerlerini titizlikle korurlar."⁵

Mü'minler, iffet ve namus sahibidirler. Her türlü cinsi sapıklık ve aşırılıktan uzaktırlar. Allah'ın emrettiği gibi giyinir, edep yerlerini örterler. Bunun istisnasını yine Rabbimiz bildirmiştir; **"Sadece kendi eşleri ve sahip oldukları cariyelerle yeti-nirler. Çünkü bunlarla olan münasebetle-rinden dolayı kınanmazlar."⁶**

Temiz kalmak istenen kınanır mı?!

Lut (as) Sodom halkının içinde onlara davet yapıyordu. Kavmi ise çok ahlaksızdı. Bir zamanlar kadınlara kolayca ulaşınca bu sefer başka arayışlara girmişlerdi. Bir kısmı, kadınları bırakmış erkeklere yönelmişti. Lut (as) onları uyardı;

"Dünyada sizden önce hiç kimsenin yapmadığı bir hayâsızlığı mı yapıyor-sunuz? dedi."⁷

Onlar ise bildikleri azgınlıkta devam etti-ler. Hatta Lut'un (as) misafirlerine bile el uzat-mak istediler. Lut (as) onları defaatle uyardı.

"Kavminin cevabı, 'Onları memleke-tinizden çıkarın! Çünkü onlar, fazla temiz-lenen insanlarmış!' demelerinden başka bir şey olmadı."⁸

Temiz kalmak, namuslu ve iffetli yaşa-mak, böyle azgın ve ahlâksız bir kavme göre suçtu. Kendilerinin manevi gıdaları pislik olduğu için temiz insanlardan rahatsızlık duyuyorlardı.

Maalesef bizim toplumumuzda da böyle! 'Niye bu yaşta kapandın, çarşıfta neymiş, neden kadın erkek beraber otur-muyorsunuz' gibi İslam'a ters şeyleri söylü-yorlar ve kendilerini haklı görüyorlar. Elbette ki bu, kalplerinin bozulmuş olması sebebiyle, haktan uzak kalmış olmaları sebebiyledir.

⁵ (23/Mü'minin 5)

⁶ (23/Mü'minin 6)

⁷ (7/A'raf 80)

⁸ (7/A'raf 82)

Allah iffetli olanları övmüştür

Öylesine övmüştür ki, kıyamete kadar okunacak Kitabında anmıştır. **"Kitap'ta Meryem'i de an."**⁹

Konu iffet olup da Meryem (as) anmak olmaz. Rabbimiz onu yüce Kitabında birçok yerde övmüş ve onun için öne çıkardığı özelliği genelde 'iffet' olmuştur. Ne gariptir ki, Yahudiler onun hakkında iftira atacak, kınama yağmuruna tutacaklardı; **"Ey Hârûn'un kız kardeşi! Senin baban kötü bir adam değildi; annen de iffetsiz bir kadın değildi!"**¹⁰

Bir bebekle çıkagelince bunları söylemişlerdi. Bağışlanmaz bir rezaletin damgasını yediğini yüzüne vurdular.

Kendimize şunu sormamız lazım; peki şimdi onu kim savunacak, gökten melekler inmiyor, İslam ordusu da yok hatta kendisi de konuşamıyorken...

"Bunun üzerine Meryem, kundaktaki çocuğa işaret etti. Onlar: "Daha beşikteki bir çocukla biz nasıl konuşabiliriz ki" dediler."¹¹

Adamların şaşkınlığı iyice arttı ve öfke-den küplere bindiler. Alay ettiğini sandılar. "O sırada beşikteki çocuk dile gelerek dedi ki:

"(Bebek) dedi ki: "Ben Allah'ın kulu-yum. O bana kitabı verdi ve beni peygamber kıldı."¹²

Allah Teâlâ, mü'min kullarını dilediği şekilde korumakta, dilediği şekilde desteklemektedir. Hem onlara hem de sonraki gelecek olan Hristiyan âlemine hem de bütün insanlara en büyük mesajı iletiyor.

Ayette ise büyük hikmetler vardır. Dedi ki, ben Allah'ın kulu-yum. 'İnnî Abdullah.' İşte bu İsa'nın insanlara söylediği ilk sözüydü: Ben Allah'ın kulu-yum. Ben Rab ve ilah falan değilim, Rabbin oğlu değilim veya ben Rabbin yetkilerine sahip birisi değilim. Ben başka değil, sadece Allah'ın kulu-yum.

İsa (as) ilk sözünde yüce Rabbini evlât edinmekten tenzih ederek kendisinin O'nun bir kulu olduğunu ilân ederken sanki daha sonra biz İsa'nın (as) yoluna tabiyiz dedikleri halde, onu insanlıktan, kulluktan çıkarıp tanrılık ya da tanrının evlâtlığı makamına oturtturarak küfre sapacak Hristiyanlara en güzel mesajı sunuyordu.

Ben Allah'ın kulu-yum. Rabbim bana bir kitap verdi ve beni peygamber kıldı. Gelecekte peygamber olmama hükmetti.

İffetini kaybeden takvasını kaybeder

Şeytanın bu hayattaki en önem verdiği işlerin başında çıplaklık gelir. Uygun olmayan kıyafetler ile insanların gözü önünde gezip dolaşmamızı hatta çalışmamızı ister. Bu husus insanlığın en başından beri süregelen gelmiştir.

"Ey Âdemoğulları, şeytan, anne ve babanızın çirkin yerlerini kendilerine göstermek için, elbiselerini sıyırtarak, onları cennetten çıkardığı gibi sakın sizi de bir belaya uğratmasın. Çünkü o ve taraftarları, (kendilerini göremeyeceğiniz yerden) sizleri görmektedir. Biz gerçekten şeytanları, inanmayacakların dostları kıldık."¹³

İşte günümüzde insanların takvadan uzaklaşmasının başlıca sebeplerinden en önde geleni çıplaklıktır. Anne ve babamıza ilk uyguladığı fitne budur. Çünkü insan hayasızlaşırsa her şeyi/her günahı yapabilir.

⁹ (19/Meryem 16)

¹⁰ (19/Meryem 28)

¹¹ (19/Meryem 29)

¹² (19/Meryem 30)

¹³ (7/A'râf 27)

Özgürlük diyerek, beğenilme arzusu ile insanların şehvetini kabartacak şekilde kadınların sokaklarda dolaşması ayetle ne kadar da yakından ilgilidir. Gerçekten bu tür giyinen insanların, ayet ve hadislerle de bir o kadar uzak duran insanlar olduğunu görüyoruz. Yani mesele sadece bir kılık kıyafet üzerinden çıplaklıkla kalmıyor. Böyleleri bakıyorsunuz ki; ayetlere de inanmıyor, kaderi de inkâr ediyor, hadisi inkâr ediyor! Demek ki dış elbiseden soyutlanmak, takva elbisesinden de sıyrılmaya delalet ediyor.

4) Gönül Zenginliği

Çoğu insana "Gönül zenginliği mi, maddi zenginlik mi?" diye sorsak, hemen dünyalık olanı seçer. Oysa Rasulullah (sav) şöyle buyurur; **"Gerçek zenginlik, mal çokluğu değil, gönül tokluğudur."**¹⁴

Ne kadar anlamlı! Midenin bir sınırı var, ama gözün yok; hep daha fazlasını ister. İnsan, ömrü yetmeyecek kadar mal birikti; -diğini bilse bile neden hâlâ çoğaltmaya çalışır? Hem de ölümün kaçınılmaz olduğunu bilerek...

Bu hırs insanı çalmaya, rekabete, sömürüye sürükler. Böyle birinin gönlü zengin olabilir mi? Oysa gönlü tok olan, ahireti unutmayan, yetinen, kimseye el açmayan kişidir. Onun huzuru, dünyalık peşinde koşanlardan kat kat fazladır.

Şimdi dürüstçe soralım: Hangisi olmayı tercih ederdiniz; gözü doymayan mı, gönlü tok olan mı?

Elbette "Zenginlik kapınıza geldiyse almayın" demiyoruz. Helâl yoldan gelen malı alın ama gönlünüzü ona kaptırmayın. Onu şükür, infak ve hayır için kullanın ki hem dünyanız hem ahiretiniz mamur olsun..

Gönlü Zengin Ebûbekir (ra)

Ümmetin en hayırlısı, malının tamamını Allah için, Rasulullah'a (sav) iki defa verdi. Mekke'de servetini Müslüman köleleri eziyetlerden, zulümlerden kurtarmak için harcadı. Babası Ebû Kuhâfe ona zayıf kölelerin yerine güçlü köleleri alıp azat etmesini, bunun daha faydalı olacağını tavsiye etti. Ebûbekir ise 'Babacığım ben onlardan yararlanmayı düşünmüyorum. Allah'ın rızasını kazanmayı umuyorum' diyordu.

O Mekke'de Allah'ın rızasına erişmek için başladığı mali infaka hiç ara vermeden Medine'de de aynen devam etmiştir. Süreklilik onu cömertlik gibi bir üstün ahlaka götürmüştür. Çünkü o (ra) Rasûlullah'tan (sav) böyle görmüştü.

Cerir b. Abdullah (ra) şöyle anlatmaktadır: "Bir gün erken vakitlerde Rasûlullah (sav) huzurunda idik. O esnada Mudar kabilesinden, kaplan derisine benzeyen alaca çizgili elbise ve abalarını delerek başlarından geçirmiş, neredeyse çıplak vaziyette olan, kılıçlarını kuşanmış bir topluluk çıkageldi. Onları bu derece fakir görünce Efendimizin yüzünün rengi değişti. Hemen eve girdi. Sonra da çıkıp Bilâl'e ezan okumasını emretti, o da okudu. Sonra Bilâl kamet getirdi ve Efendimiz namaz kıldırdı. Akabinde bir hutbe irâd ederek şu ayet-i kerimeyi okudu:

'Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratmış, ondan eşini var eden ve ikisinden pek çok kadın ve erkek meydana getiren Rabbinize hürmetsizlikten sakının. Allah şüphesiz hepinizi görüp gözetmektedir.'¹⁵

Sonra da Haşr sûresinin sonundaki şu ayeti okudu: **'Ey iman edenler! Allah'tan korkun, herkes yarın için ne hazırladığına baksın!'**¹⁶ Daha sonra: **'Her bir ferd, altınından,**

¹⁴ (Buhari)

¹⁵ (4/Nisâ, 1)

¹⁶ (59/Haşr, 18)

gümüşünden, elbisesinden, bir ölçek bile olsa buğdayından, hurmasından sadaka versin. Hatta yarım hurma bile olsa sadaka versin!' buyurdu.

Bunun üzerine Ensâr'dan bir adam, ağırlığından dolayı neredeyse kaldırmaktan aciz kaldığı, hatta kaldıramadığı bir torba getirdi. Ahali birbiri peşine sökün edip sıraya girmişti. Sonunda yiyecek ve giyecekten iki yığın oluştuğunu gördüm. Baktım ki Resûl-i Ekrem Efendimizin yüzü gülüyor, sanki altın gibi parlıyordu."

Onlar 'zaten az var bana ancak yeter' demedi, gönül zenginliğiyle çorbada tuzumuz olsun diyerek kardeşleriyle paylaştılar.

Ey kardeşlerim! Bu dört hususa dikkat edin: Hidayet, takva, iffet ve gönül zenginliği. Son olarak duamız: Allah'ım! Sen'den, katından vereceğin öyle bir rahmet istiyorum ki, onunla kalbime hidâyet ver. Bize, günahla aramıza engel olacak kadar korkundan hisse ver.

Allahumme âmin.

Atların Sadakati Ve İnsanın Nankörlüğü

Salih Bağırçan

وَالْعَدِيَّةِ ضَبْحًا

Adiyat Suresi Mekki bir suredir ve on bir ayetten oluşur. Ayet sayısı az olmasına rağmen içinde sayısız ders ve ibret barındırır. Bu sure üç ana konuyu içermektedir. Bu sebeple sure üç bölüme ayrılabilir:

Yemin Ayetleri:

Allah Teâlâ'nın, Allah yolunda koşan atları konu alan yemin sahnesi. Bu sahne, son derece ince ve canlı tasvirlerle anlatılmıştır.

Yeminin Cevabı:

İnsanın nankörlüğü ve dünya sevgisine olan aşırı düşkünlüğü.

Surenin Sonu:

Kabirlerin altüst edilmesi ve kalplerde gizlenenlerin ortaya çıkarılmasıyla ilgili tehdit ve hatırlatma.

Birinci Bölüm: Yemin Ayetleri

Sure, yemin üslubuyla başlar. Baştaki "vav" harfi, Arapçada yemin harflerindedir. Allah Teâlâ yalnızca büyük ve değerli olan şeyler üzerine yemin eder. Nitekim Kur'an'da; gönderilen rüzgârlara, fecre, kuşluğa, geceye ve güneşe yemin edilmiştir. Hatta Kur'an'daki en uzun yeminler de bu bağlamda yer alır.

Burada Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Soluk soluğa koşanlara andolsun."¹

Burada koşan şey açıkça söylenmemiş, sadece vasıf zikredilmiştir. Müfessirlerin büyük çoğunluğuna göre kastedilen cihad esnasında hızla koşan atlardır.

Bu ayetten öğrendiğimiz derslerden en önemlisi; hayır işlerinde acele etmek ve yarışmaktır. Bu ayet adeta şunu söylemektedir: Allah yolunda koşan atlardan öğren; ibadetlerde ve hayırlı işlerde hızlı ol.

Nitekim Allah Teâlâ başka ayetlerde şöyle buyurur:

"Hayra koşun"² "Yarışın"³ "Hayırlarda yarışın"⁴ "(Tırnaklarıyla) Ateş saçanlara"⁵

Atların, hızla koşarken toynaklarının taşa çarpmasıyla ateş kıvılcımları çıkarması kastedilir.

Bu ayet, atların ne kadar güçlü olduğunu gösterir. Öyle ki taşa vuran toynakları kıvılcım çıkarır. Aynı zamanda bu, binicisinin de kararlılıkla düşmana yöneldiğini gösterir.

"Sabah vakti baskın yapanlara."⁶

Burada düşmana sabah vakti yapılan ani baskın anlatılmaktadır. Bu durum çoğunlukla tercih edilen bir zamandır. Çünkü düşman genellikle gaflet ve uykuda olur. Uyanmış olsa bile yorgun ve isteksiz hâlde yakalanır. Nitekim Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) gece baskın yapmaz, sabahı beklerdi. Sabah olunca ezan sesi işitirse saldırmaz, işitmezse saldırdı.

"Derken, orada tozu dumana katanlara."⁷

Hızlı koşuları sebebiyle yoğun bir toz bulutu kaldırdılar; bulundukları yeri tozla kapladılar.

Bu ayet, İslam'a hizmet ederken gittiği her yerde bir iz bırakmanın gereğinden bahsetmekte ve Mümin bir kimsenin bulunduğu her ortamda etki bırakmasının önemine vurgu yapmaktadır. Bu tozun Allah katında büyük bir değeri vardır. Nitekim Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

"Allah yolunda ayağı tozlanan bir kulun ayağına cehennem ateşi dokunmaz."

² (3/Al-i İmrân 133)

³ (57/Hadid 21)

⁴ (2/Bakara 148)

⁵ (100/Adiyat 2)

⁶ (100/Adiyat 3)

⁷ (100/Adiyat 4)

¹ (100/Adiyat 1)

"Allah yolunda çıkan toz ile cehennem ateşi bir araya gelmez."

"Bununla bir (düşman) topluluğun orta yerine kadar dalanlara." ⁸

Atlar, binicileriyle birlikte düşmanın merkezine kadar ilerlemiştir. Bu durum, onların cesaretini ve kararlılığını gösterir. Kenar köşede durmamışlar, kaçış yolu bırakmamışlardır. Bu, gerçek yiğitliğin ve fedakârlığın açık bir göstergesidir.

İkinci Bölüm: Yeminin Cevabı Olan Ayetler

Yüce ve şerefli işlerden, İslam'ın zirvesinden ve cihad meydanındaki atların hâlimden söz edildikten; bu büyük manayı pekiştirmek için Allah Teâlâ büyük varlıklar üzerine yemin ettikten sonra, yeminin cevabı şu ayetle gelir:

"Ve gerçekten, kendisi buna şahiddir. (7)

Muhakkak o, mal sevgisinden dolayı (bencil ve cimri tutumundan) çok katıdır. (8)

Yine de bilmeyecek mi? Kabirlerde olanların 'deşilip dışa atıldığı,' (9)

Göğüslerde olanların derlenip-devşirildiği zamanı? (10)

Şüphesiz, o gün Rableri, kendilerinden gerçekten haberdardır. (11)

"Gerçekten insan, Rabbine karşı nankördür." ⁹

Buradaki "kenûd", Rabbine karşı nimetleri inkâr eden, şükürsüz ve nankör anlamındadır. Bu ayet, yeminin cevabıdır ve üç tekitle ile pekiştirilmiştir:

Yemin vavı (و) , "İnne" (إِنَّ) edatı, Lam harfi (ل)

Bu da insanın nankörlüğünün ne kadar açık ve yaygın bir hakikat olduğunu gösterir. Bu ayet hakkında Hasan el-Basrî şöyle demiştir:

"O, başına gelen musibetleri sayıp duran fakat Rabbinden gelen nimetleri unutan kimsedir."

Bu ayet, insanı kendisiyle yüzleştirir ve ona şu soruyu sordurur:

Allah'ın bana verdiği nimetler karşındaki hâlim nedir?

Kenûd (nankör) İnsanın Özellikleri Nelerdir?

1) Sadece Kaybettiklerine Bakar

İnsanın, sahip olduklarına değil de eksik gördüklerine odaklanması. Bu, mutsuzluğun ve huzursuzluğun en tehlikeli sebeplerinden biridir. Günümüz insanını çok güzel anlatan şu söz ne kadar doğrudur:

"Fakirlik ceplerinde değil, kalplerindedir; yoksa ellerinde kendilerine yetecek kadar vardır."

Allah'ın nimetleri sadece mal ile sınırlı değildir. Bazen insana mal verilir fakat başka nimetlerden mahrum bırakılır. Şimdi sen de düşün ve kendine şu soruları sor:

Bugün kendi başına kalkabiliyor musun?

Oturabiliyor, yürüyebiliyor musun?

İhtiyaçlarını başkasına muhtaç olmandan görebiliyor musun?

Bir bardak suyu tek başına içebiliyor musun?

Görüyor, duyuyor, konuşabiliyor musun?

⁸ (100/Adiyat 5)

⁹ (100/Adiyat 6)

Ağrısız bir şekilde uyuyabiliyor musun?

Vallahi bunlar, bugün pek çok insanın mahrum kaldığı büyük nimetlerdir.

2) Başkalarının Elindekine Bakar

Kenûd insan, sürekli başkalarının sahip olduklarına göz diker.

Kur'an'ın bu konudaki uyarısı çok nettir:

"Onlardan bazı gruplara, kendilerini denemek için yararlandığımız dünya hayatının süsüne gözünü dikme. Senin Rabbinin rızkı daha hayırlı ve daha sürekli dir."¹⁰

Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Ebu Hureyre'nin (radiyallahu anhu) rivayet ettiği sahih bir hadiste şöyle buyurmuştur:

"Sizden daha aşağı durumda olana bakın, üstün olana bakmayın. Bu, Allah'ın size verdiği nimeti küçük görmemeniz için daha uygundur."

Bir başka rivayette:

"Biriniz, mal ve yaratılış bakımından kendisinden üstün olana baktığında, kendisinden aşağıda olana baksın."

Bu manayı destekleyen güzel bir söz de Avn bin Abdullah'a aittir:

"Zenginlerle beraber oldum, kendimden daha çok dertli kimse görmedim. Çünkü onların yanında, benden daha iyi bir binek, benden daha iyi bir elbise görürdüm. Fakirlerle beraber oldum; rahatladım."

3) Nimeti Gerçek Verene Değil, Başkasına Nispet Eder.

Kenûd insan, nimetleri Allah'a değil, sebeplere veya varlıklara bağlar.

Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

"Kim 'Falanca yıldız sayesinde yağmur yağdı' derse bana kâfir olmuş, yıldızlara iman etmiş olur."

4) Nimete Şükretmez.

Şükürsüzlük, kenûdluğun en belirgin alametlerindendir.

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Eğer şükrederseniz elbette nimetimi artırırım; nankörlük ederseniz azabım çok şiddetlidir."¹¹

"İnsan, kendi nankörlüğüne bizzat şahittir."¹²

Çünkü nankörlüğün etkisi, onun hâl ve davranışlarında açıkça görülür.

İnsan bu nankörlüğe sözleriyle şahitlik eder. Sürekli şikâyet ederek, hep yokluktan söz eder. Kalbiyle şahitlik ederek Allah'ın takdirine karşı hoşnutsuzluk duyar. Fiille-riyle şahitlik ederek Allah'ın nimetlerini ortaya koymaz.

"İnsan, mala olan sevgisi sebebiyle çok cimridir."¹³

Buradaki "hayır" kelimesi mal anlamındadır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurur: **"Malı 'bir yağma tutkusu ve hırsıyla' seviyorsunuz."**¹⁴

Malın "hayır" olarak adlandırılması; onunla hayır yapılabilmesi veya insanların onda hayır görmesi sebebiyledir. Mal sevgisinin hırsı zulme, haksızlığa, hırsızlığa ve haram kazanca sürükleyebilir. Ayrıca insan malı uğruna cimrilik eder, insanların haklarını eksik verir.

¹⁰ (20/Taha 131)

¹¹ (14/İbrahim 7)

¹² (100/Adiyat 7)

¹³ (100/Adiyat 8)

¹⁴ (89/Fecr 20)

Üçüncü Bölüm: Üçüncü Kısım Ayetleri

Mücahitlerin hali anlatıldıktan, ardından nankörlük eden ve cimrilik yapan insan tipine dikkat çekildikten sonra; bu nankör insan için açık bir tehdit gelir:

"O insan bilmiyor mu ki, kabirlerde olanlar darmadağın edilip dışarı çıkarıldığında..."¹⁵

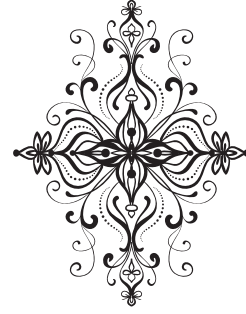
"Göğüslerde (kalplerde) olan her şey ortaya çıkarılıp açığa vurulduğunda..."¹⁶

İnsan, kabirden diriltilip hesaba ve karşılığa (ceza veya mükâfata) çıkarıldığı zaman kalpte saklanan hayır ya da şer, gizli niyetler ve iç dünyalar bütünüyle ayıklanır ve görünür hâle getirilir. Nasıl ki bedenler kabirlerden çıkarılıyorsa, kalplerin içindekiler de aynen öyle ortaya konur.

"Şüphesiz Rableri, o gün onların hâllerinden tamamen haberdardır..."¹⁷

Allah Teâlâ açıktan yaptıklarını da gizlice sakladıklarını da eksiksiz bilir ve her birine karşılığını verir. Bu ayet hem bir müjde hem de bir tehdittir: İman edip salih amel işleyenler için bir vaattir, Allah'ı inkâr eden ve nimetlerini nankörlükle karşılayanlar için ise şiddetli bir uyarıdır. Bir insan ilerler, verir, fedakârlık yapar; diğeri nankörlük eder, cimrilik yapar.

Ve Allah Teâlâ, hepsinin hâlini en iyi bilendir.

¹⁵ (100/Adiyat 9)

¹⁶ (100/Adiyat 10)

¹⁷ (100/Adiyat 11)

Soru-Cevap Köşesi

Hüseyin Oral

Rasulullah'a (sav) Kuran dışında başka vahiy gelmiş midir?

Cevap: İslam âlimleri Kuran'a "vahyi metlûv", sünnete de "vahyi gayri metlûv" ismini vermişlerdir. Bununla da sünnetin vahiy olduğunu ima etmişlerdir. Müsteşriklere ve bu hususta onlara katılanlara göre ise vahiy değil, Resulullah'ın (a.s) kendi görüş ve yorumlarıdır. Onlara göre Resulullah (a.s) bu görüşlerinde zamanın şartlarından ve kendi tecrübesinden faydalanmıştır. Peki, Kuran'ın iki kapağı arasında yazılı olan vahiyden başka Allah Resulüne, acaba vahiy gelmiş midir, gelmemiş midir? Böyle bir tartışma günümüz Müslümanlarının gündemine girmiş durumdadır. Oryantalistlerin başlattığı ve bazı çevrelerde kabul gören "Sünnetin vahiy olmadığı" sloganları belli bir mesafe kat etmiş ve bazı Müslümanların düşüncelerini bulandırmıştır. Bugün artık çarşıda, pazarda bu türden insanları bulmak mümkündür. Bu kimseler, sanki kendilerinin hak yoldan ayrıldıklarını müsteşrikler görmüşler de doğru olanı anlatıp onların hak yola dönmelerini istiyorlarmış gibi onların fikirlerinden etkileniyorlar ve dinlerini ilgilendiren konularda onların etkisi altında kalıyorlar.

Sünneti hafife alan veya inkâr eden bu kimselerin itirazlarına baktığımızda, bütün meselenin çözüm noktasının "Kuran'dan başka vahyin" Rasulullah'a inip inmediği konusudur. Sünnetin öteden beri yapılan klasik müdafaasında kullanılan ayetlere, yürekleri sızlamadan teviller getiren insanlara, sünneti yine sünnetle temellendirme girişimleri elbetteki fayda vermeyecektir. Zira bu kimseler zaten sünnet hususunda şüphe içerisindedirler. O yüzden biz burada diğer konulardan önce, Resulullah'a Kuran'dan başka vahyin inip inmediğinden bahsedeceğiz. Bunu yaparken de sünnetten değil Kuran'dan yola çıkacağız. Sünnetten yola çıkmayışımızın sebebi, sünnette bu konu için deliller olmayışından dolayı değil, şüphenin zaten sünnette olup inkârın bizzat kendisinde vuku bulmasından dolayıdır. Esasen sünneti temellendirme de sünnet ve ayetlerden yola çıkan, günümüze kadar yazılmış kitaplar çoktur. İmam Şafinin er-Risalesi, Suyuti'nin Miftahul-cenne fil-ihcaci bi-s sünnesi, İbni Kuteybe'nin Tevilu Muh-telif-ul hadis'i, Abdulgani Abdulhalık'ın Hucciyetu-s Sünnesi gibi. Biz

Kuran'dan tespit ettiğimiz bazı ayetleri burada inceleyerek meseleyi daha başka bir üslupla ele alacak ve etki altında kalanların düşüncelerindeki bulanıklılığı gidermeye çalışacağız. Gayret bizden, tevfik Allah'tandır.

1. Delil: Tahrim süresinin üçüncü ayeti hakkında birçok rivayetler vardır.¹ Bunların sıhhat dereceleri bir yana, biz ayette ifade buyrulanla iktifa edip meseleyi izah edelim. Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor: "Peygamber, eşlerinden birine gizlice bir söz söylemişti. Fakat eşi, o sözü başkalarına haber verip Allah da bunu Peygamber'e açıklayınca, Peygamber bir kısmını bildirmiş, bir kısmından da vazgeçmişti. Peygamber bunu ona haber verince eşi 'Bunu sana kim bildirdi?' dedi. Peygamber 'Bilen, her şeyden haberdar olan Allah bana haber verdi' dedi." (Tahrim, 3)

Ayetten de anlaşıldığına göre Peygamber efendimiz, hanımlarından birine gizli bir söz söylüyor. Hanımı da bunu annelerimizden diğerine veya başka bir kimseye haber verince Allah Teala Peygamber Efendimize vahiyle durumu bildiriyor. Allah (cc)'ın bildirdiği bu şeylerin bir kısmını, Nebi (as) hanımına bildiriyor, bir kısmını ise bildirmiyor. Böyle bir durumla karşılaşan hanımı ise bunu kimin bildirdiğini soruyor, Peygamber Efendimiz de "Bilen, her şeyden haberdar olan Allah bana haber verdi" diyor.

Peygamberimizin zevcesine bildirdiği kısım hakkında bazı rivayetler söyleniyor olsa da bunlar bir yorumdan öteye gitmeyecektir. Söylemekten vazgeçtiği kısım hakkında ise hiç bir fikrimiz yoktur ve olamaz da.

Kur-an'ı Kerimin her hangi bir yerinde Allah (cc), Resulüne bildirdiği bu şeyin metnini vermemiştir. Yani Rasulullahın eşine bildirdiği kısım ile bildirmediği kısmın metni Kuran'da yoktur. Vahiy ise Allah'ın Resulüne olan bildirilerini taşır. İşte, yine böyle bir bildiriye getirmiş olan Allah'ın vahyi, metniyle Kuran'da mevcut olmayıp "vahyi gayri metlûv" vahiyle Resulullah'a bildirilmiştir. Allah bildirdiğine şahadet ederken, Resul de "Bilen, her şeyden haberdar olan Allah bana haber verdi". (Ahzab 53) derken artık bundan öte bir kimsenin, Kuran'ın iki kapağı

¹ (Hadislerle Kur-anı Kerim tefsiri, İbni Kesir c.14 s.7958-7862)

arasından başka bir vahyin Resulullah'a gelmediğini söylemesinin "La ilahe illallah Muhammedun Resulullah" şهادetiyle bağdaşabileceğini söylemek mümkün değildir.

Haram ve helallerle hayatı bir intizam altına alınan insanoğlu başıboş bırakılmamıştır. (Kıyamet, 36) O halde yüce Allah'ın, hanımları arasındaki basit bir konuşma için Kuran'dan ayrı, Nebisine vahiy indirdiğini kabul edip külli kaideler içeren şu Kur'anın ayetlerinin açıklanmasında Allah'ın vahiy göndermeyeceğini iddia etmenin ilim ve irfan adına ifade edeceği hiçbir gerekçesi yoktur. Allah "indirdim" derken "indirmedim" diyen bu insanlar acaba, Kuran'dan bir hakikati inkar etmenin sahibini dinden çıkaracağını biliyorlar mı?

Bu ayeti, dilimizin döndüğü kadar ifade etmeye çalıştığımız zamanlar yüzleri kızarıp yine de inkarlarına devam edenleri görüyor ve bundan da esef duyuyoruz. Bir türlü anlamayan sanki hakikatlere karşı kalbi mühürlenmiş insanlar gibi şöyle diyorlar: "Burada bizi ilgilendiren bir şey mi var? Olay Nebi ve zevceleri arasında oluyor: Allah bizi ilgilendiren her hususu Kuran'da bildirmiş ve bunlar da Kuran'da yazılıdır."

Bu ne kadar zavallı bir düşüncedir. Hakikat güneş gibi parlarken onlar bu aydınlıkta güneşi inkar etmeye çalışıyorlar ama nafi... Bizim burada üzerinde durduğumuz konu ve ispatlamaya çalıştığımız mesele, Kuran'da olmadığı halde Nebi (as)'a Allah (cc)'dan her hangi bir bildiri gelmiş midir? Aksi halde: "Resulün vefatından sonra onun hanımlarıyla evlenmeniz size haramdır" (Ahzab, 53) ayetiyle şimdi kim amel edebiliyor ki? Oysa bu ayet mensuh da değildir. Bizim izah etmek istediğimiz ve sünneti hafife alma veya onun vahiy mahsulü olup olmadığı hakkındaki tartışmanın temelini oluşturan, Kuran'dan ayrı olarak vahyin inip inmediği meselesidir. Verdiğimiz bu örnekte görüldüğü gibi kesinlikle Kuran'ın iki kapağı arasında yazılı olan vahiylerden başka Peygamber Efendimize vahiyler inmiştir.

2. Delil: Geçmişte ve günümüzde birçok saptırmalara hedef olan gayb hakkında yüce Rabbimiz, gaybı sadece kendisinin bilebileceğini haber vermektedir. (Neml, 65; Nahl, 77) Bununla birlikte acaba Peygamber Efendimiz (sav) gayb bilgisine sahip miydi, gaybı bilir miydi?

Kuran'da Peygamber Efendimiz (sav) gaybı bilmediğini şöyle açıklıyor: "De ki: Ben size, Allah'ın hazineleri benim yanımdadır, demiyorum. Ben gaybı da bilmem. Size, ben bir meleğim de demiyorum. Ben, sadece bana vahyolunana uyarım." (Enam, 50) (Benzer ayet için bakınız; Hud 31)

"De ki: Ben, Allah'ın dilediğinden başka kendime herhangi bir fayda veya zarar verecek güce sahip değilim. Eğer ben gaybı bilseydim elbette daha çok hayır yapmak isterdim ve bana hiçbir fenalık dokunmazdı. Ben sadece inanan bir kavim için bir uyarıcı ve müjdeleyiciyim." (Araf, 188)

Ayetlerden anlaşılacağı üzere Peygamber Efendimiz gaybi bilici değildir. O halde gaybı bilmesi Allah (cc)'ın bildirmesine bağlıdır. Bu bildirme Kuran'ın ifadesiyle üç yoldan biriyle vuku bulur. (Şura, 51) Bunun dışında hiç bir yol yoktur.

Şöyle bir soru akla gelebilir: Acaba Allah (cc) Nebilerinden başka insanlara gaybı bildirir mi? Veya bildirmeyi diliyor mu? Kuran'a baktığımız zaman Allah'ın nebilerinden başkalarına gaybi bildirmediği ve bunu da dilemediğini görüyoruz. Şöyle buyuruyor yüce Rabbimiz: "Allah, müminleri (şu) bulduğunuz durumda bırakacak değildir; sonunda murdarı temizden ayıracaktır. Bununla beraber Allah, size gaybı da bildirecek değildir. Fakat Allah, elçilerinden dilediğini ayırt eder." (Al-i İmran, 179)

"O bütün görülmeyenleri bilir. Sırlarına kimseyi muttali kılmaz; Ancak, (bildirmeyi) dilediği peygamber bunun dışındadır. Çünkü O, bunun önünden ve ardından gözcüler salar." (Cin, 26-27)

Yukarıdaki ayetlerde, Peygamberin gaybı bilemeyeceği, ancak Allah'ın bildirmesiyle bilebileceği ve bununla beraber yüce Rabbimizin nebilerinden başkasına gaybı bildirmeyeceği hakikati açıktır.

Peygamber efendimiz, halasının kızı olan Zeyneb binti Cahş², Zeyd b. Harise'ye nikahlamak istemişti.³ Fakat Zeyneb (ra) ilk önce tereddüt etmiş mazeret öne sunmuştu. Bunun üzerine şu ayet nazil oldu: "Allah ve Resûlü bir konu hakkında hüküm verince, inanmış bir erkek ve kadının kendiliklerinden seçme hakkı yoktur. Her kim Allah ve Resûlüne karşı gelirse apaçık bir sapıklığa düşmüş olur."

Bu ayetten sonra Zeyneb, Zeyd ile evlenmiştir.(Nubabul Nukul s. 179) Bir müddet iyi giden evlilikleri bozulmaya başlayınca Zeyd, Resulullah (sav)'e gelir ve aralarını ayırmasını ister. Efendimiz (as) Zeyd'e nasihat eder ve eşinden ayrılmamasını tavsiye eder. Aradan bir müddet daha geçince yürümeyen evliliğin tefriki için Zeyd, Peygamber Efendimize ikinci ve üçüncü defa gelir. Peygamber (as) her seferinde nasihat edip eşini nikahında tutmasını ve Allah'tan korkmasını Zeyd'e tavsiye etmişse de artık başka çıkar yol kalmamıştı. Nihayet Zeyd ve Zeyneb'in aralarını tefrik eder. Ama bütün bunlar olurken Allah Resulünde bir korku bulunmaktaydı. Acaba bu korku neydi? Doğrusu bu korkunun ne olduğu hakkında ağza alınmaz öyle şeyler söylendi ki; bilmem Resulullah'ı böyle büyük bir iftiraya layık görebilmek için acaba (Resulullahın kadir ve kıymetini taktir konusunda) ilim ve irfandan ne kadar uzak ve vicdansızlığın hangi uç noktasında olmak gerekir.

Allah'ın kendisinde güzel örnekler bulunduğu şahitlik ettiği (Ahzab, 21), Rabbi Zülcelalin terbiyesinde yetişen, kendisine itaatın farz kılındığı, (Nisa 59, Ahzab 36, Nur 63, Nisa 80) ve bunun da imandan addedildiği (Nisa 65,115) insanlara namusları korumayı öğretecek bir Resul olan Muhammed (as) hakkında, oğulluğunun zevcesine göz dikip "boşasa da ben alsam" demeyi, o şahsiyete layık görebilmek, kasıtsız ortaya atılabilecek bir iddia olamaz.

Esasen bu gibi haberler zaten sahih olmadığı için⁴ biz burada "Küçüklüğünden beri beraber yaşadığı Zeyneb'in güzelliğini yıllar sonra kapı ağzında mı gördü, oysa Zeyneb'i, Zeyd'e isteyen de Rasulullah'ın

² (Hadislerle Kur-anı Kerim tefsiri, İbni Kesir c.14 s.7958-7862) . Hadislerle Kur-anı Kerim tefsiri İbni Kesir c.12 sayfa 6544.)

³ (Lubabun Nukul fi Esbabın Nuzum, Suyuti s. 178,179 Medarikut Tenzil ve Hakakut Tenzil, Nesefi c.3 s. 304 Celaleyn s. 389.)

⁴ (İbni Kesir age. c. 12 s. 6544.)

bizzat kendisidir", diyerek haberin metninin, İslam hakikatlerine uymayacağı bahisleriyle sayfaları kabartmayı istemiyoruz. Allah Resulünün Makam-ı Mahmud'ta tâcı güneş gibi parlamaktadır. Onun duruluğunda, aydınlığında hiç bir yarasa ruhlu insanın iftiralari bulunmayacaktır.

Yukarıda Zeyd'in, Zeyneb'ten ayrılışının ilk habercisi olan şikayetler başlayınca, Allah Resulünün nefsinde bir korkunun başladığından bahsetmiştik. O halde bu korkuyu açıklamaya çalışalım. Zeyd, cahiliyyede Rasulullah'a köle olmuş ama Rasulullah'ın azat edip kendisine evlatlık olarak aldığı bir sahabedir. Fakat Allah Zeyd'in, Rasulullah'ın evladı olmadığını, İslam da böyle şeyin olmadığını ve evladı olmadığı için de kişinin evlatlığının eşini boşadığı zaman, onunla evlenmesinde bir mahzur olmadığını göstermek istemişti. Yani Allah (cc) evlatlığı ortadan kaldırmak istemiş ve kişinin, oğulluğunun boşadığı hanımıyla evlenmesinde şer'an bir mahzurun olmadığını göstermeyi istemiştir. Fakat Allah Teala bu ilk uygulamayı Rasulullah'ın bizzat kendi nefsi üzerinde uygulamayı dilemiş ve Rasulullah'a, Zeyd'i Zeyneble evlendirip daha sonra Allah'ın onları tefrik ettiği gün de Nebi (sav)'in Zeyneb ile evlenmesini emretmişti. Yani Rasulullah (as), Zeyd'i Zeyneb ile evlendirirken daha işin başında ne olacağını biliyordu.

Konuyla alakalı olarak İbn Kesir'de şöyle bir rivayet geçiyor: İbn Ebu Hatim der ki, "Bize babam... Ali b. Zeyd ibn Cüdandan nakletti ki o şöyle dedi: Hüseyin oğlu Ali bana. "Allah'ın açığa vuracağı şeyi de içinde saklıyor, insanlardan da gizliyordun" kavli hakkında ne dediğini sordu. Ben de ona anlattım. Sonra dedi ki: "Hayır, Allah Resulü onu Zeyd'le evlendirmeden önce, Zeyneb'in kendi eşleri arasında olacağını çok iyi biliyordu. Zeyd eşinden şikayet etmek üzere Peygambere gelince, Resulullah ona Allah'tan kork ve eşine sahip ol, dedi. İşte bunun üzerine Allah Teala Resulüne buyurdu ki: Ben, seni onunla evlendireceğimi haber vermiştim. Sen ise "Allah'ın açığa vuracağı şeyi de içinde saklıyorsun." Suddi'den de bu şekilde söylediği rivayet edilir. (Age c. 12 s. 6544-6545) İbn Cerir et-Taberi bu konuda şöyle diyor: Zeyneb'in Peygamberle evlendirilmesini isteyen Allah Azze ve Celle idi.⁵

⁵ (Age c. 12 s. 6545.)

Rivayetlerin ışığında tekrar edelim ki, Zeyd'in Zeyneb ile evlenmesini Peygamber (as)'a Allah (cc) emretmiş, ayrıldıklarında da Peygamberin, Zeyneb ile evleneceğini daha işin başında biliyordu. Bu evlendirme işini bizzat Allah'ın emrettiği ayette: "Allah ve Resulü bir şeye hükmettiği zaman..." (Ahzab 36) ifadesiyle açıktır. Emir Allah'tan gelmiş, Rasulullah uygulamıştır.

O günkü Mekkeli Arapların geleneklerine göre bir baba, evlatlığının boşadığı eşiyle evlenemez idi. Bunu tarihi kayıtlarda görebileceğimiz gibi bir sonraki ayette geçen "...biz onu sana nikahladık ki (bundan böyle) evlatlıkları karılarıyla ilişkilerini kestikleri zaman o kadınlarla evlenmek hususunda mü'minlere bir güçlük olmasın." (Ahzab 37) ibaresinden de anlamaktayız.

Rasulullah'ın korktuğu şey; toplumun çirkin gördüğü bir şey olan, babanın evlatlığının boşadığı eşiyle evlenmeyi, Allah'ın emriyle bizzat gerçekleştirmekle karşı karşıya kalma durumunda olması idi.

Düşünün, babanız size evlatlık bir kardeş alsaydı, sonra bir gün onu evlendirip yuvalarını kursaydı ve daha sonra onlar ayrılınca babanız, kardeşinizin bu hanımını nikahı altına alsaydı, bu size garip gelmez miydi? Biz bunu, İslam'ın bu gibi engelleri ortadan kaldırdığı şu ortamda söylüyoruz. Bu garipsemenin boyutunu bir de Allah'ın Resulünün dönemi içerisinde düşünün. Soy-sop ilminin revaçta olduğu, insanların köle-hür statüsüne büründüğü asalet-sefalet kavramlarının topluma hakim olduğu, kölelerin insan mı yoksa değil mi düşüncelerinin zihinlerde dolaştığı dönemi düşünün. Herkesin birbirini tanıdığı bir ortamda, toplumun ayıp olarak nitelendirdiği bir şeyi yapacaksınız.

Allah'ın Resulü utangaç bir bekar kızdan daha çok haya sahibi idi. Ve işte o Nebi böyle bir ortamda (tabir caizse) toplumca ayıp addedilen bir işi bizzat yaparak bunu Allah indinde ayıp olmadığını gösterecekti. O da bir insandı. Zeyd kendisine gelip de evliliklerinin yürümeyeceğini haber verince, Allah'ın hükmüne bağlandığı anın yaklaştığını hissediyor ve toplumun ayıp dediği şeyin, artık adım adım kendisine yaklaştığını görmeye başlayınca korkusu ve kaygısı da başlıyordu. Ama Allah'ın Resulü Zeyd'e Onu nefsinde tutmasını ve Allah'tan korkmasını

tavsiye etti. Bu hal üç kez tekrarlanınca Allah'ın Resulü onların arasını tefrik etti. İşte toplumun ayıp dediği şeyi Allah'ın Resulü o haya boyutunun genişliğinden dolayı insanlara söyleyemiyor, onlardan gizliyordu. Konuyla ilgili ayet şöyledir:

“(Rasûlüm!) Hani Allah'ın nimet verdiği, senin de kendisine iyilik ettiğin kimseye: Eşini yanında tut, Allah'tan kork! diyordun. Allah'ın açığa vuracağı şeyi, insanlardan çekinerek içinde gizliyordun. Oysa asıl korkmana lâîk olan Allah'tır. Zeyd, o kadından ilişkisini kesince biz onu sana nikâhladık ki evlatlıkları, kadınlarıyla ilişkilerini kestiklerinde (o kadınlarla evlenmek isterlerse) müminlere bir güçlük olmasın. Allah'ın emri yerine getirilmiştir.” (Ahzab 37)

Buraya kadar olan açıklamalarımız ayet hakkındaki yüzeysel bilgi idi. Şimdi vahyi gayri metlûv'a delaletine gelem;

Dikkat ederseniz ayette şöyle bir ifade geçmişti, “Allah'ın açığa vuracağı şeyi, insanlardan çekinerek içinde gizliyordun..” Peygamberin nefsinde gizlediğinin ne olduğunu tekrar edecek olursak, Zeyd, Zeyneble boşandıktan sonra Rasulullah'ın, Zeyneb ile evlenecek olmasıdır. Allah'ın Resulü bunu insanlardan gizliyordu ve çekiniyordu.

İkinci delilimizin başında Allah'ın bildirmesiyle Rasulullah'ın gaibi bildiğini açıklamıştık. O halde soruyoruz: İleride Peygamber Efendimizin Zeyneb ile evleneceğini Allah (cc) Kur'an'ın herhangi bir yerinde vahyetmemiş iken Peygamber Allah'ın açığa vuracağı bu gaibi bilgiyi nereden bildi? Oysa İsa (as) dahi olsa bir insanın nefsinde ne olduğunu bilmeyeceğini Kur'an bize haber veriyor. (Maide,116) Peygamber Efendimizin ileride olacak olan böyle bir hadiseyi bildiğini Allah (cc) ikrar ediyor ve diyor ki; “Allah'ın açığa vuracağı şeyi insanlardan çekinerek içinde gizliyorsun” Peygamber (as)'ın nefsindeki bilgiyi ve bu bilgiyi Kuran'ın herhangi bir yerinde daha önce vahyedilmiş olarak da bulamayacağına göre bu bilgiyi nereden buldu? Rasulullah bir kahin değildir ve kahine gidip onu tasdik edenin kafir olacağını da söylemektedir.⁶

⁶ (Resailüs Selefîyye, Şevkani,s.13.)

O halde bu bilgi Resulullah'a, Allah (c.c)'dan vahyin üç yoldan biriyle gelmiş bulunmaktadır. (Şura 51) Ve bu bilgi Kur'anın iki kapağı arasında bulunmamaktadır. Demek ki, Allah'ın Resulüne Kur'an'da bulunmayan vahiyler de gelmektedir. "İmana yer bulabilmek için bilgiyi inkar ettim"⁷ dediği gibi, "Kur'an'ın sıhhatini korumak için sünnetin vahiy olduğunu inkar edip terk ettim" diyenler, acaba Kur'andan bir hakikati inkar ettiklerinin farkındalar mı? Allah Zulcelal, bu cehalete hidayet etsin.

3. Delil: Peygamber (sav) Efendimiz, Mekke'de iken, Kâbe'ye doğru namaz kılmakta idi.⁸ Fakat daha sonra Allah'ın Resulü Medine'ye hicret edince, on altı ay veya on yedi ay Beyt-ül Makdise doğru namaz kıldı.⁹ Peygamber Efendimiz ve müminler bu kadar bir süre Beyt-ül Makdise doğru namaz kıldıktan sonra Allah (cc), müminlerin Kabe'ye doğru dönmeleri için vahy göndermiştir. (Bakara 149-150) Burada önemli olan ve irdelenmesi gereken bir husus vardır. Acaba Allah'ın Resulü dinde, keyfine göre hareket edebilir miydi? Şüphesiz ki buna verilecek cevap, hayır olacaktır. Peygamber de diğer müminler gibi Allah'a ibadet etmek, onun emir ve nehiylerine itaat etmekle görevlendirilmiş ve bununla da hesaba çekileceği bildirilmiştir. Bu hususta Allah (cc) şöyle buyuruyor:

"De ki: Ben dini, Allah'a halis kılarak O'na kulluk etmekle emrolundum. Müslümanların ilki olmakla emrolundum. De ki: Rabbime karşı gelirim, doğrusu büyük günün azabından korkarım. De ki: Ben dinimde ihlas ile ancak Allah'a ibadet ederim." (Zümer 11-14)

Ayetten de anlaşıldığı gibi Resulullah'ın dinde her hangi bir değiştirme veya din belirleme yetkisi yoktur. Bilakis Allah (cc)'dan gelen dini O'na has kılarak diğer müminler gibi kullukta bulunmasıdır. Din yalnız Allah'tan gelir. Din koyucu Resul değil Allah (c.c)'dir.

Örneğin, yukarıda değindiğimiz kible meselesinde Resulullah, Allah Zülcelalden gelen emre göre namazında bir yöne doğru yöneliyordu. Medine'de Beyt-ül Makdise doğru on altı veya on yedi ay namaz kılmış, daha sonra gelen ayetlerle de Kâbe'ye doğru yönelmiştir.

⁷ (Din felsefesi, Mehmet s. Aydın, s 20.)

⁸ (Celaleyn, s.25; Medarik, c.I, s.143.)

⁹ (Celaleyn, s. 25; Medarik, c. I, s.143.)

Kibleyi belirleyen Resulullah'ın kendisi demek, O'nu ilah kabul edinme demektir. Oysa Resulullah, heva ve hevesine değil, ancak Allah'ın kendisine vahyettiğiyle muamele olunmakla emrolunmuştur. (Maide 48-49) Cenab-ı Allah hiç bir kimsenin insanlara bir takım şeyleri dini kaide kılmasının, emir ve nehiy de Allah'a ortak koşmasına izin vermemiştir. (Şura 21) Resulullah asla kendi hevasından din koyucu, din belirleyici değil, bilakis din koyucu Allah'ın huzurunda bir "kul" ve biz bunu her kelime-i şahadette tekrar eder ve tasdik ederiz. Resulullah din belirleyici, ibadet belirleyici değildir. O (sav) Mekke'de iken de Kabe'ye doğru namaz kılıyor, Medine'de hicret edince Beyt-ül Makdise doğru namaz kılıyor. Daha sonra gelen ayetlerle de Kabe'ye dönmesi emrediliyor.

Resulullahın Kabe'ye dönmesini emreden ayetler bellidir. Peki Beyt-ül Makdise dönmesini emreden vahiy nerededir? Kur-an'ın her hangi bir yerinde Allah (cc), Resulünün Beyt-ül Makdise doğru namaz kılmasını emretmiş değildir. O halde bu emir Resulullah'a hangi yolla gelmiş olabilir? Elbette ki, vahyi gayri metlûv olan vahyin ikinci yoluyla. Demek ki, Resulullah (as) Kur-an'da mevcut olmayan veya mevcut olan mücmel ifadenin kapsamını, detaylarını nefinden veya tecrübesinde değil, bizzat Allah Zülcelalden gayri metlûv vahiy-le almaktadır.

Hakikat bu iken, hadis inkarcılarının, (daha genel bir ifadeyle vahyi gayri metlûv inkarcılarının) bu hakikatler karşısında teslim olmalarını beklemiyoruz. Bilakis şahit olduğumuz vecihle, onlar güneşi balçıkla sıvama gibi teviller getireceklerdir. Mesela; onlar diyeceklerdir ki; "Allah'ın Resulü önceki ümmetlere veya kendi görüşüne uydu." Yani onlar bu sözleriyle, Resulullah'ın Beyt-ül Makdise yönelmesinin Allah'u Tealadan gelmediğini anlatmak isteyeceklerdir. Bu, onların, dinde samimi olmadıklarının bir sonucudur. Onlar hak zahir olunca işittik ve itaat ettik diyenler değil, (Nur 51) ifsat etmelerine rağmen, "Biz ancak ıslah edicileriz" (Bakara 11) diyecek kadar nankör olmalarındandır.

Oysa bu kimseler, Resulullah'ın hiç bir haram ve helal koyamayacağını, eğer böyle bir şey kabul edilirse Allah'ın Resulünün, ilah kabul edilmiş olacağını söyler ve bu sözleriyle de bütün ulemayı tenkit ederler. O halde bu kimseler söylesinler, Allah'ın Resulü tecrübesinden

veya Allah'tan bir haber gelmeden aklınca önceki şeriata uyduğunu söylemekle acaba, Resulullah'ı ilah edinenler bizzat kendileri olmuyorlar mı? Biz diyoruz ki, bu emir Allah (cc)'ın emridir ve Resulullah da bu emre uymuştur.

Şu garipliğe bakın ki, Allah'tan başka ilah edinilmesin diye yola çıkan bu kimseler hem Allah'ın Resulünü ilah ediniyorlar, hem de Allah'ın dininde dilediği gibi irade buyurup vahyini gayri metluf olarak vahyetmesine karşı gelerek Allah'ın isteğine sınırlandırmalar getirebilecek bir yetkiyi kendilerinde görmekle kendi şahıslarını ilahlaştırıyorlar.

Oysa Cenab-ı Allah her bir ümmete ayrı bir şariat vermiştir. (Maid 48) Resulullah kendi şariatındaki hükmü bilmeden keyfince önceki bir dinin hükmüne göre meseleyi çözümleme yetkisine sahip değildir. Peygamberin dini evirip çevirmeye ona kendi indinden bir şekil vermeye hak ve salahiyeti yoktur. Aksini iddia edenler, peygamberliğin vakasını takdir edemeyenlerdir.

Peygamber (sav) tecrübesine de dayanmıyordu. Eğer öyle şey olsaydı, Resulullah Kudüs'e değil, Kabe'ye doğru namaz kılardı. Çünkü, o zamanlarda, Mekke Arapları Kabe'yi kible ediniyorlardı, Kudüs'ü değil. Namaz Medine'de değil, Mekke'de farz kılınmıştı. Resul elbette ki kişilerin arzularına veya onların hatırları için Kabe'yi Kudüs'e döndürecek değildir. Hatta, uzak yerleşim bölgelerinde bir çok hacı adayları, o zaman, Kudüs'ü değil Kabe'yi tavaf ediyorlardı ve Mekke yönetimi bu kimseler için su ve yiyecek işlerini düzenleyen bakanlıklar kurmuşlardı. Kabe onlar için kutsaldı ve tecrübe söz konusu olsaydı, Resulullah Kabe'ye dönerdi, orasını kible edinirdi. Resulullah (s.a.v) namazda Kudüs'e yönelirken de bizzat Allah'a itaat ediyordu. Zira kendisine vahyedilenlerden hiç dışarı çıkmaz, vahy gelmeden bir mesele hakkında karar vermezdi. Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor:

"De ki: Ben size, Allah'ın hazineleri benim yanımdadır, demiyorum. Ben gaybı da bilmem. Size, ben bir meleğim de demiyorum. Ben, sadece bana vahyolunana uyarım. De ki: Kör ile gören hiç bir olur mu? Hiç düşünmez misiniz?" (Enam, 50)

"De ki: Ben ancak Rabbim den vahyolunana uyarım." (Araf, 203)

"Onlara âyetlerimiz açık açık okunduğu zaman (öldükten sonra) bize kavuşmayı beklemeyenler: Ya bundan başka bir Kur'an getir veya bunu değiştir! dediler. De ki: Onu kendiliğimden değiştirmem benim için olacak şey değildir. Ben, bana vahyolunan dan başkasına uymam. Çünkü Rabbim'e isyan edersem elbette büyük günün azabından korkarım." (Yunus, 15)

"De ki: Ben peygamberlerin ilki değilim. Bana ve size ne yapılacağını da bilmem. Ben sadece bana vahyedilene uyarım. Ben sadece apaçık bir uyarıcıyım." (Ahkaf,9)

Bana vahyedilenden başkasına uymam diyen Resulullah'a, hayır, uyabilirsin deyip de Kudüs'e dönmesini kendi arzu ve hevasına bağlayanlar, doğru bir yol üzere değildirler. Eğer Resulullah kendi heva ve hevesine uyduysa bu kıbleden, yani Beyt-ül Makdis kiblesinden memnun olması gerekirdi. Oysa Rasulullah yahudilerin çıkardığı dedikodulardan dolayı kibleyi, İbrahim'in kiblesi olan Kâbe'ye dönmeyi çok arzu ediyordu. Şöyle buyuruyor yüce Rabbimiz:

"(Ey Muhammed!) Biz senin yüzünün göğe doğru çevrilmekte olduğunu (yücelerden haber beklediğini) görüyoruz. İşte şimdi, seni memnun olacağın bir kibleye döndürüyoruz. Artık yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. (Ey Müslümanlar!) Siz de nerede olursanız olun, (namazda) yüzlerinizi o tarafa çevirin. Şüphe yok ki, ehl-i kitap, onun Rablerinden gelen gerçek olduğunu çok iyi bilirler. Allah onların yapmakta olduklarından habersiz değildir." (Bakara, 144)

Bu ayetle, Rasulullah'ın Medine'de yöneldiği Beyt-ül Makdisten değil de, gönlünün Kâbe'yi arzuladığı açıktır. Eğer Beyt-ül Makdise kendi isteğiyle dönmüş olsaydı, neydi onu Kâbe'ye dönmekten men eden şey? Neden Beyt-ül Makdise kendi isteğiyle döndüğü gibi Kâbe'ye de dönmüyordu?

Elbette ki Allah'ın emrini bekliyordu. O her iki yöne de Allah'ın emriyle dönmüştü. Zaten bundan öte bir yetkisi de yoktur.

4. Delil: Nadiroğulları'nın Peygamber Efendimizi öldürme teşebbüslerinden dolayı, Müslümanlarla, Nadiroğulları arasında savaş olmuştur.¹⁰ Bunun üzerine, Allah Resulü, Nadiroğulları'nın sağlam kalelerini muhasara etmiş, onların ümitlerinin kesilmesi ve teslim olmaları içinde, Nadiroğulları'nın hurmalıklarının belli bir bölümünün kesilmesini emretmişti. Bunun üzerine hurmalıkların bir kısmı kesilmiş, fakat daha sonra aralarında ihtilaf çıkmıştır. Resulullah'a gelip "Ey Allah'ın Resulü, kestiğimizden dolayı bize bir vebal, bıraktığımızdan dolayı da bir günah var mı?" diye sormuşlardır. Bunun üzerine Allah Azze ve Celle Haşr suresinin 5. ayetini inzal buyurdu.¹¹

İnen bu ayetle Allah (cc) müminlerin düşmüş olduğu meseleye çözüm getirmiştir. Ayette Allah (cc) şöyle buyuruyor:

"Hurma ağaçlarından, herhangi birini kesmeniz veya olduğu gibi bırakmanız hep Allah'ın izniyledir ve O'nun yoldan çıkanları rezil etmesi içindir." (Haşr 5)

Ayetin ifadesinde de açıkça anlaşılacağı gibi, müminlerin arasında tartışmaya yol açan hurmalıkların kesilmesi, bizzat Allah'ın emriyle olmuştur. Kur-an'ın her hangi bir yerinde hurmalıkların kesilmesi hakkında daha önceden inzal olan bir ayet yoktur. Olaydan, yani tartışmadan sonra konuyla ilgili inen bu ayet tekdir. O halde Rasulullah, Allah'ın izniyle olan bu hurmalıkların kesilmesi emrini, Kur-an'da olmayan bu vahyi, vahyi gayri metlûv olan vahyin ikinci yoluyla almıştır.

Ne var ki, konuyu gereği gibi anlayamayanlar bu hususta da hataya düşmüşlerdir. Müsteşriklerden veya belki de Müslüman nesillerden türeyen inkârcılar şöyle bir itirazda bulunmaktadır: "İlk bakışta tamamen doğru gibi görünen bu mantık yürütmenin, ayet yakından incelendiğinde tartışmalı bir hal aldığı görülmektedir.

Zira ayetten, ileri sürülen mananın çıkarılması "izin" kelimesine, "müsaade etmek" anlamı verilmesi esasına dayanmaktadır. Ancak bu kelime Arapçada bu anlamda kullanılmakla beraber, onun asıl anlamı "bilmek, bilgisi dâhilinde olmaktır" (İslam düşüncesinde sünnet, Hayri Kırbaçoğlu s. 265), diyen yazar, söz konusu ayetin ancak ilk

¹⁰ (İbni Kesir, c.14, s.7800,7804.)

¹¹ (Lubabun nukul s.214, İbn Kesir c.14 s.7804.)

anlamı kabul edildiği takdirde delil olabileceğini öne sürmekte ve Mevdudi'den bir nakil alarak, kesme emrinin Rasulullah'a ait olduğunu söylemektedir. (age, s.266)

Doğrusu zikredilen delilde öncelikli itirazın kendini Müslüman sayanlar tarafından geliyor olması bizi hayrete düşürmektedir. Üstelikte hatalı olarak...

Olaya dikkatlice bir bakalım: Allah Resulünün emriyle sahabe hurma ağaçlarının bir kısmını kesmişlerdir. Ama daha sonra aralarında ihtilaf çıkmıştır. Konuyu Allah Resulüne arz ederek bir günah işleyip işlemediklerini sormuşlardır. Zira bu onlara ağır gelmişti. (Lubabun nukul s.214) Bunun üzerine Allah (cc), sahabenin bu ihtilafına dair vahy göndermektedir. Dikkat edilirse vahiy sahabenin söz konusu durumuna binaen iniyor. O da, acaba "Biz hatamı ettik, bir günaha mı girdik" demeleridir. Buna göre ayetin ifade edeceği husus, "Hayır, bu sizin yaptığınız işten dolayı size bir günah yoktur. Zira bu, benim emrim ve müsaademle olmuştur" şeklinde olacaktır. Yani mesele, Allah'ın olan şeylerden haberdar olması meselesi değildir. Bu yüzden ayetteki "izin" kelimesine Allah'ın olan şeylerden, yani hurma kesilmesi hadisesinden haberdar olması ve bilgisi dahilinde olması manasını veremeyiz. Çünkü bu mananın, sahabenin yaptığı ve aralarında çıkan "günah mı ettik acaba" tartışmasına cevap olacak bir konumu yoktur.

Eğer Allah Zülcelalin bir şeyden haberdar olması, o şeyin helal olduğuna delalet ediyorsa, Allah sarhoşun içkiyi içtiği anda da onun bu içişinden haberdardır ve bunun da o içkinin helal olduğu anlamına gelmesi gerekirdi. Oysa içkinin haram olduğu bellidir. Yani Allah Zülcelal, her kötülüğün yapıldığı esnada ondan haberdardır. Ama Rabbimizin bir şeyden haberdar olması onun helal ve caiz olduğuna delalet etmez. Bu yüzden ayetteki "izin" kelimesi bu davranışlarının bizzat Allah tarafından müşahade edilmiş, izin verilmiş olması manasına alınması ayetin sebebi nüzul açısından uygun olanıdır. Zaten izin kelimesinin müsaade etmek manasına geldiğini beyan eden lügatlerde onun bir şeyi helal kılmak, birine veya birilerine söz konusu meseleyi mubah kılmak anlamlarının olduğu da belirtilmiştir. (Mu'cemul Vasit, bkz.. ezn mad)

Ayrıca konunun, Rasulullah (sav)'in ictihadıyla da hiçbir alakası yoktur. Zira Efendimiz (as) Allah'ın emri gelmeden bir görüş belirlemez, bir meselede Allah'ın önüne geçerek meseleyi karara bağlama durumu yoktur. Bunu da inşallah ileride açıklayacağız. O Rasul (as), Allah'ın emrinden başka bir şeye istinat etmez, Allah'u Teala'nın emrini beklerdi.

Rasulullah (sav)'in emrinin Allah'tan geldiğini bilen ashabı kiramın aralarında ihtilaf çıkması, onların bu davranışlarından dolayı kimseyi tereddüde düşürmesin. Zira ashab, gökten inmiş bir topluluk değildir. Onlar da bizim gibi bir beşerdirler.

Sahabenin ihtilafına sebep olan nokta şudur: Rasulullah yağmacılığı nehyetmişti. Ben-i Nadir gazvesindeki savaş bir hiledir. Peygamber efendimiz bir ara sahabelerine, hurmalıklardan belli bir bölümünü kesmeyi emretmiştir. Bunun üzerine Nadiroğulları kalelerinden yüksek sesle şöyle bağırdılar: "Ya Muhammed doğrusu sen, bozgunculuğu yasaklar ve bozgunculuk yapanı kınardın. Hurmaları kesmek ve yakmakta ne oluyor öyleyse? (İbn Kesir,c.14,s.7801,7804) Ağaçlardan bir kısmını kesmekte olan sahabe onların bu sözünü duyunca bazı kimse-lerin de bu sözden etkilenerek aralarında çıkan bu ihtilaftan kalplerini ve gönüllerini tatmin etmek, günden emin olmak için meseleyi Rasulullah'a arz ederler. Cevap yüceler yücesi Allah Teala'dan gelir ve yaptıklarının bizzat kendi izni ile olduğunu Rasülüne belirtir.

5. Delil: Kur-an'da Allah (cc) hikmet kelimesinden şöyle bahsetmektedir: "(İbrahim dedi ki) Ey Rabbimiz! Onlara, içlerinden senin âyetlerini kendilerine okuyacak, onlara kitap ve hikmeti öğretecek, onları temizleyecek bir peygamber gönder." (Bakara, 129) "Nitekim kendi içinizden size ayetlerimizi okuyan, sizi kötülüklerden arındıran, size Kitabı ve hikmeti talim edip bilmediklerinizi size öğreten bir Rasûl gönderdik.." (Bakara, 151)

"Andolsun ki içlerinden, kendilerine Allah'ın ayetlerini okuyan, (kötülüklerden ve inkardan) kendilerini temizleyen, kendilerine Kitap ve hikmeti öğreten bir Peygamber göndermekle Allah, müminlere büyük bir lütufta bulunmuştur. Hâlbuki daha önce onlar apaçık bir sapıklık içinde idiler." (Ali İmran, 164)

Yukarıdaki ayeti kerimelerde Kur'an'la beraber hikmeti zikretmekte, Allah (cc) Kur'an'ın lisanı olan Arapça gramerinde atıf edatı olan vav' harfi ayrıtlığı gerektirir. (Hucciyetus sünne, Abdulgani Abdulhalık s. 297) Dikkat edilirse yukarıdaki ayetlerde (tabi ki Arapça gramerinde) atıf harfi olan vav' harfi bulunmaktadır. Yani hikmet Kur'andan ayrı bir şeydir. Allah (cc) da bu muradını Arapça'nın bu bilinen kaidesi ile beyan etmiştir. O halde hikmet nedir ve ne anlama gelmektedir?

Bizim oturup da hikmete kendi kendimize bir takım manalar yüklememizin elbetteki bir anlamı olmaz. Hikmetin manasında, asıl olan ona şer-i nasların yüklediği anlamdır. Kur'an veya sünnetin bir kelimeye yüklediği mananın ötesinde, insanların o manaya çeşitli anlamlar vermesi hiç bir şey ifade etmeyecektir. Bizim de burada hikmetin manasının ne olduğunu yine Kur'an ve sünnetten aramamız gerekir. Burada önemle şunu da vurgulayalım ki, bizim burada manasını öğrenmek istediğimiz hikmet, yukarıda mealini verdiğimiz ayetlerdeki hikmettir. O halde hikmet nedir?

İslam, yapılan fütuhlarla yayılmış, İslam devleti bir takım coğrafyalara hakim olmuş ve elde edilen ganimetlerle Müslümanlar mal mülk sahibi olmuşlardı. Bunu gören Peygamberin eşleri olan annelerimiz de bundan bir nasip almak ve böylece bir takım süsler arzu ettiler. Fakat Efendimiz (as) onlara Allah'ın ayetlerinden okuyor ve bir takım sözler söyleyerek nasihatte bulunuyor, onların diğer kadınlar gibi olmadıklarını anlatıyordu. Hem ayet okuyor, hem nasihat ediyordu. Allah'u Teala Ahzab suresinde Peygamberin zevceleri hakkında şöyle buyuruyor:

“(Ey Peygamber eşleri) evlerinizde size okunan Allah'ın ayetlerini ve hikmeti hatırlayın. Şüphesiz Allah, her şeyin iç yüzünü bilendir. Ve her şeyden haberi olandır.” (Ahzab, 34)

İşte hikmet, Peygamber Efendimizin zevcelerine yapmış olduğu mübarek kavli şerifleridir. Yani Allah (cc), Rasulünün sözlerine (Sünnete) hikmet adını vermektedir. Kur'an hikmete bu anlamı yüklemiştir. Bazı ayetlerde mecaz olarak değişik manalara gelebilen hikmet kelimesine, çeşitli anlamlar vererek meseleyi geçiştirmek isteyen düşük zihniyete sahip olan kişilere burada cevap vermeyi gereksiz görüyoruz. Zira bizim manasını vermeye çalıştığımız hikmet, Kur'an-da geçen bütün hikmet kelimelerinin ortak manası değil, mealini verdiğimiz ayetlerdeki Kur'an ile (kitapla) beraber Rasulullah (sav)'e verilen hikmet kelimesinin anlamıdır.

İşte bu hikmeti, Allah (cc) Peygamber Efendimize verdiğini hatta indirdiğini ifade buyurmaktadır. Ayetlerde bu açıkça beyan buyurulmuştur:

“Allah sana Kitab'ı ve hikmeti indirmiş ve sana bilmediğini öğretmiştir. Allah'ın lütfu sana gerçekten büyük olmuştur.” (Nisa, 113) “Allah'ın âyetlerini eğlenceye almayın. Allah'ın sizin üzerinizdeki nimetini, (size verdiği hidayeti), size öğüt vermek üzere indirdiği Kitab'ı ve hikmeti hatırlayın. Allah'tan korkun. Bilesiniz ki Allah, her şeyi bilir.” (Bakara, 231)

Nitekim İmam Şafi, Kur'an'da zikredilen kitaptan maksadın Kur'an, hikmetten maksadın da sünnet olduğunu beyan etmiştir. (Er-Risale, s.78) (İslam hukukunda Sünnet, Mustafa Sıbai,s.51-52) Nesefi de hikmet kelimesini sünnet olarak tefsir etmiştir. (Medarik, c. 3, s. 303)

Ve yine Celaleyn tefsiri, hikmeti sünnet olarak tefsir etmiştir. (Celaleyn, s. 368) Esasen hikmetin sünnet olduğunu bir çok alim ve müfessir beyan etmiş ve açıklamışlardır. Bu konu için daha başka tefsirlere bakılabilir.

Bizim buraya kadar zikrettiğimiz Vahyi Gayri Metlûv'un vuku bulduğuna dair Kur'an delilleri esasında sünnetin vahiy olduğunu doğrudan doğruya temellendiren delillerdir. Bununla beraber ileride açıklayacağımız konularla, sünnetin vakası zihinlerde iyice berraklaşacaktır.

6. Delil: Allah (cc) müminlere orucu farz kılmıştır. (Bakara, 183-184) Oruç, ilk farz kılındığı zaman yatsı namazından sonra başlıyor ve güneş batana kadar devam ediyordu. Yani sahur yoktu ve yatsı namazından sonra kadınlara yaklaşmakta haramdı. Rivayetler de, bazı sahabelerin Ramazan boyunca eşlerine yaklaşmadıkları ve bu yüzden de nefislerinden korktukları rivayet edilmektedir. Bunun üzerine Allah'u Teala Bakara suresinin 187. ayetini indirdi.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor: “Oruç gecesinde kadınlarınıza yaklaşmak size helal kılındı. Onlar sizin için birer elbise, siz de onlar için birer elbisesiniz. Allah sizin kendinize kötülük ettiğinizi bildi ve tövbenizi kabul edip sizi bağışladı. Artık (ramazan gecelerinde) onlara yaklaşın

¹² (Lubabun nukul, s. 25,27, İbn Kesir, c. 3, s. 728-729.)

¹³ (Lubabun nukul, s. 26.)

ve Allah'ın sizin için takdir ettiklerini isteyin. Sabahın beyaz ipliği (aydınlığı), siyah ipliğinden (karanlığından) ayırt edilinceye kadar yeyin, için, sonra akşama kadar orucu tamamlayın." (Bakara, 187) İşte bu ayetle Allah Subhanehu, mümin kullarına merhamet etmekte, onlara eşlerine yaklaşımlarını ve sahur yemeğini helal kılmaktadır. Zira Allah (c.c) müminlerin nefislerinden korktuklarını ve bu suçu irtikap edeceklerini bilmişti böylece indinden bir rahmet olarak bunları helal kıldı. Kur'anda kadına yaklaşmanın ve sahurun helal kılındığına dair Allah'ın emri mevcuttur. O halde önceki haram emri nerede? Kur'anın her hangi bir yerinde bu haram mevcut değildir. O halde Resulullah bu emri Allah'tan nasıl aldı? Elbette ki vahyi gayri metlûv ile.

Dikkat edilirse, ayette hakiki manasında bir af geçiyor. Af, yapılan günahı bağışlamak içindir. Günah ise, bir emre aykırı davranıp onu çiğnemekle meydana gelir. Demek ki bu ayetten önce, kadınlara yaklaşma ve sahur yemeği konusunda bir yasak vardı, bir haram hükmü vardır ki bazı kimseler bir hataya düşerek eşine yaklaşmış veya sahur yemeği yemiş böylece günah işlemişlerdir. Allah (cc) onu affediyor ve daha sonrada onlardan bu yükü kaldırıp onlara bu iki hususu helal kılıyor.

Şunu önemle belirtelim ki; Allah (cc)'tan Rasulullah'a önceki şeriatı takip etmesiyle ilgili emir gelmeden, Peygamber bir ibadet benimseme, veya öncekilere uyma gibi bir yetkisi yoktur. Zira her peygambere Allah (cc) ayrı ayrı şeriat ve yol vermiştir. (Maide, 48) Resulullah (sav)'ın, Rabbinden hangi şeriat, hangi hüküm geleceğini bilmediği için, Allah'ın dininde (Talak, 1) her hangi bir hükmü karara bağlaması Resulün elinde, salahiyetin de olan bir şey değildir. Zira din koyucu Resul değil, Allah'tır. (Yusuf 40, Şura 21) Esasen önceki dinlerin hem itikadî yönleri hem de şeriatları bozulmuş, tahrif edilmiştir. Rasul de onların sahih oluşundan haberdar değildir. (Yusuf 3, Şura 52) Bu yüzden Rasulullah sapık görüşler arasından bulmaca çözer gibi şeriat bulup almakla değil, Allah'ın göndereceği vahye tâbi olmakla görevlendirilmiştir. Nitekim önceki şeriatlar hem akide hem de şeriatça bozuldu ki, Peygamber Efendimize yeni şeriat nazil oldu.

7. Delil: Fetih süresi Hudeybiye'den ayrıldıktan sonra nazil olan bir suredir.¹⁴ Peygamber efendimiz Kabe'yi ziyaret etmek istemiş ama müşriklerin muhtemel bir saldırısından da çekinerek civar kabilelerinde bu ziyarete katılmaları için haber göndermiştir.¹⁵ Fakat bazı kabileler Allah Resulünün bu çağrısına icabet etmemiştir. Daha sonra, Hudeybiye'den iki aydan daha az bir zaman sonra vuku bulan Hayberin fethiyle¹⁶ elde edilen ganimetler taksim edilmeye sıra gelince, Hudeybiye'de geride kalıp iştirak etmeyen bu bedevi Araplar da ganimetten pay istemişlerdi. İşte bu konuyla alakalı olarak Allah (cc) şöyle buyurmaktadır:

"Siz ganimetleri almak için gittiğinizde seferden geri kalanlar: Bırakın, biz de arkanıza düşelim, diyeceklerdir. Onlar, Allah'ın sözünü değiştirmek isterler. De ki: "Siz asla bizim peşimize düşmeyeceksiniz! Allah daha önce sizin için böyle buyurmuştur." Onlar size: Hayır, bizi kıskanıyorsunuz, diyeceklerdir. Bilakis onlar, pek az anlayan kimselerdir." (Fetih, 15)

Ayette de görüldüğü gibi Allah (cc), Rasulüne şöyle demesini emrediyor: "De ki: Siz asla bizim peşimize düşmeyeceksiniz! Allah daha önce sizin için böyle buyurmuştur." Oysa Allah (cc)'ın önceden indirmiş olduğu böyle bir emri Kur'an'da mevcut değildir. Ama Allah (cc) bunu daha önce buyurduğunu Rasulüne bildirdiğine şahadet ediyor. O halde, Allah bunu Rasulüne bildirmiştir ki, ayet buna şahittir. Bu bildirisi Kur'an'da mevcut değilse o zaman Kur'an dışında başka bir yolla bildirmiştir ki, o da vahyi gayri metluv yoludur.

Ne yazık ki bu delile de itiraz eden aynı yazar, delilin istidlal yönünü kitabında yazar Usmani'den naklettikten sonra şöyle demektedir: "Ancak münafıkların Peygamber ile savaşa çıkamayacağına dair Allah'ın sözü gerçekten Kur'an'da yok mudur? Bu soruyu cevaplamak için (Tövbe 83) ayetine bakalım." (İslam Düşüncesinde Sünnet, Kırbaçoğlu, s 271)

¹⁴ (Tefsir usulü, İsmail Cerrahoğlu, s 81; Kur'anı Kerim ve Türkçe Açıklamalı Tercümesi, Ali Özek başkanlığında, s 510.)

¹⁵ (Fizilalil Kur'an, Seyyid Kutub, c 13 s 420.)

¹⁶ (Age c 13 s 451.)

Yazar yukarıda verdiği (Tevbe, 83) ayetiyle söz konusu tezimizin sahih olmadığını anlatmaktadır. Oysa müfessirler bu ayetin daha sonra indiğinde müttefiklerdir.¹⁷ Yani bizim getirdiğimiz (Fetih, 15) ayeti delilinde geçen "De ki: Siz asla bizim peşimize düşmeyeceksiniz! Allah daha önce sizin için böyle buyurmuştur." ayeti daha önce inmiştir. Bu ayette, Rasulullah (sav)'ın münafıklara söylemesi gereken sözü ise, Allah'ın daha önce buyurduğu bildirilmektedir. İşte bu (Tevbe, 83) ayetinden önce inmesi bizim delilimizin sıhhatini göstermektedir. Zira (Fetih, 15) ayeti Hudeybiye dönüşü vukuu bulmaktadır.¹⁸

Nitekim Celaleyn ve Medarik tefsirleri de (Fetih, 15) ayetinin ilgili olduğu konuyu Hudeybiye ve Hayber meseleleriyle tefsir etmektedirler.¹⁹ Ayrıca Osman, İbn. Abbas ve Cafer Sadık'ın nüzul sırasına göre tertip ettikleri mushaflarında Fetih suresinin önce, Tevbe suresinin ise sonra indiği malumdur.²⁰

Tarih olarak belirtecek olursak Hayber Gazvesi 628 tarihinde²¹ Tebük Gazvesi ise 630 tarihinde olmuştur. Nitekim yazar da bu hususu bildiği için bu gerçeğin, itiraz önündeki engeli teşkil ettiğini belirtmiştir.²²

Fakat görüşünü tutturabilmek için şöyle bir görüş ortaya atar: "Ancak bize göre (Tevbe, 83) ayetinin Tebük Gazvesi ile ilgili olduğu görüşünü çözmek durumunda kalacağı bir problem vardır. Bu problem ise şudur: Ayette Peygamber Tebük Gazvesinden döndüğü varsayımına göre yeni bir savaşa çıkacağı zaman, münafıklarında onunla beraber savaşa gitmek için müsaade isteyecekleri ifade edilmektedir. Tarihi bilinen bir gerçektir ki, Tebük savaşı Peygamberin çıktığı en son savaştır ve ondan sonra savaşa çıkmamıştır. Bu durumda münafıkların onunla birlikte savaşa çıkma talebinde bulunmaları mümkün olamayacağına göre, bu ayetin Tebük savaşıyla ilgili olduğu görüşünün doğru olamayacağı sonucuna varmamız pekâlâ mümkündür. Sonuç olarak (Tevbe, 83) ve (Fetih, 15) ayetlerinin kendi içlerinde tam bir uyum içinde olduklarını ve bir birini tamamlayıp açıkladıkları söylenebilir."²³

¹⁷ (İbn Kesir, age, c 13 s 7347-7348; Tefsir Usulü, Cerrahoğlu s 87.)

¹⁸ (Fizilalil Kur-an, c 13 s 451; İbn kesir, c13 s 7347.)

¹⁹ (Celaleyn, s 470; Medarik c 4 s 159.)

²⁰ (Tefsir Usulü, Cerrahoğlu s 87.)

²¹ (İslam Tarihi, Hüseyin Akgül, c 1 s 448.)

²² (İslam Düşüncesinde Sünnet, s 271.)

²³ (Age, s 271-272.)

Evet, yazara göre (Tevbe, 83) ayeti şayet Tebük'te inseydi Allah (c.c) bir ihtimalden bahsetmeyecekti. Dolayısıyla bu ayet Tebük Gazvesinde inmemiştir. Yazarın "Tarihi bilinen bir gerçektir ki..." diyerek tarihe güven duyup delile itiraz ederken o güvendiği tarihin bu ayetin Tebük Gazvesinde indiğine şahitlik etmesine de güven duymasını en azından durumun böyle olması hasebiyle, acaba telifi kabul bir durumun olup olmadığını araştırması gerekirdi. Ne yazık ki yazar burada bir düşünce hatası yapmıştır. Ama bu basit hataların faturası çok büyük olmaktadır. Öyle ki âlimin zellesi çok şeyler yıkiverir. İşte bu yüzden ilim meydanında söz söyleyeceklerin sözlerini söylemeden önce düşüncelerini defalarca gözden geçirmeleri gerekir.

Şimdi ayete dikkatlice bakalım, Allah (cc) burada Resulü vasıtasıyla münafıklara hitap etmektedir. Ayetteki esas alınan bakış açısı, ezeli ilme sahip olan Allah'ın bakış açısı değil, münafıkların bakış açısıdır. Yani Allah (cc) burada, bir daha savaş olacakta onun için şöyle böyle demiyor. Buradaki kasıt şudur: İnsanoğlu gaybı bilecek değildir. (Al-i İmran 179, Cin 26-27)

İşte bu yüzden münafıklar Rasulün hayatının son savaşı olduğunu da bilmiyorlardı. "Eğer bu yüzden onlar, ganimetlere kavuşmak için sana gelirse başka savaşlar için senden izin isterlerse böyle bir talepte bulunurlarsa ey habibim, söyle onlara ki onlar seninle savaş çıkamayacaklardır" Ayetten Allah (cc)'ın kastettiği bir daha savaşın vuku bulup bulmayacağı açısı değil, eğer müşrikler böyle bir iddia da bulunurlarsa Rasulün söylemesi gereken şeyi Allah'ın tespit etmesi, bu söyleyeceği şeyi Resulüne talim etmesidir. Ve bu konuda ayet açıktır: "Eğer Allah seni onlardan bir grubun yanına döndürürse (Tebük seferinden Medine'ye dönerde başka bir savaşa seninle beraber) çıkmak için senden izin isterlerse deki; benimle beraber asla çıkamayacaksınız."

Müfessirlerin de Tebük Gazvesi ile alakalı olarak tefsir ettiği bu ayette (Celaleyn s 187, Medarik c 2s 139) Allah (cc), münafıkların hevesini gırtlaklarına düğümlüyor ve onlara layık oldukları sözü söylemesi

için nebisine "bizimle beraber asla çıkamayacaksınız" demesini istiyor. Demek ki mesele, Allah'ın (cc) ezeli ilmiyle, bir daha savaş olacağını bilmesi değil, münafıklar böyle bir arzuda bulunursa, Resulün söylemesi gerekeni ona öğretmesidir. Buradan da anlaşılıyor ki; yazarın iddiası, hatalı bir düşünceye istinad etmektedir.

8. Delil: İlahi sıfatlara sahip tek varlık, Allah Zülcelaldir. İnsanların davranışlarını haram-helal yönünde kayıt altına almak ilahi bir sıfatı iktiza ettiği için bunu yapacak tek varlık da Allah'tır. Allah (cc) sıfatlarında hiçbir kimseyi ortak etmediği için haram ve helal belirlemede de tektir ve bunun tersi bir düşünceye sahip olanları da kınamıştır.

"Yoksa onların, Allah'ın izin vermediği bir dini getiren ortakları mı var? Eğer erteleme sözü olmasaydı, derhal aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz zalimlere can yakıcı bir azap vardır." (Şura 21) İşte sıfatlarında hiçbir ortak tanımayan Allah Subhanehu, Rasulünü kendine ortak tanımamış, bilakis onu da koyduğu dine itaatle sorumlu tutmuş ve bu yüzdende Peygamber Efendimize hitaben: "De ki: Ben, Rabbim'e isyan edersem gerçekten büyük bir günün (kıyametin) azabından korkarım." (En'am, 15) buyurmuştur.

O halde dinin kaynağı Kadirî Mutlak Allah (cc) dır. Rasul, Rabbimizin emirlerinden bize ulaşmasında kul ile Allah arasında bir elçidir. Dinin bir kısmında Allah'a ortak değil. Diğer bir ifadeyle Rasul, Allah'ın mücmel olarak bildirdiği bir hükmü, tecrübesi veya başka herhangi bir anlayışıyla yorumlama, tefsir etme, değerlendirme veya yönlendirme de bulunamaz. Aksi takdirde Resulü, kendi değerlendirdiği düşüncesine itaatten sorumlu tutulması söz konusu olup, Allah insanlara şirk koşmayın derken bizzat kendisi bir aday teklif etmiş olacaktır. Bu konunun daha iyi berraklaşması için biz, Peygamberliğin vakıasını ileride tekrar ele alacağız. Ama burada hararetle vurgulamak isteğimiz nokta, dinin koyucusunun ancak Allah Zülcelal olduğudur.

Rasulün Rabbinden gelen dine hiç kendi indinden belirleme yetkisi yoktur. İnsanlığa ışık tutmuş, onları saadete ulaştırmış ve ulaştıracak olan Kur-ana herhangi bir şey eklemesi mümkün müdür, desem

siz elbette ki hayır, diyeceksiniz. Esasen doğrusuda budur. Peki, bu Kur-anın açıklamasında Rasul, acaba kendi indinden bir şey katıp onu kendi tecrübe veya başka herhangi bir anlayışıyla yorumlama, tefsir etme, değerlendirme veya yönlendirmede bulunabilir mi, desem ne dersiniz? Dinin yegane kaynağı olan Allah'u Teala, dinin mücmel ifadeleri kendine has kılıp da acaba geri kalanını Rasulün inisiyatifine mi terk etti?

Vacibül Vücut olan Allah'a iman eden her müminin buna vereceği yegane cevap "Hayır" olacaktır. Çünkü Kur-an'a bir şey eklemesine Allah'ın razı olmadığı gibi Resulun eklemesi, Kur-an'ın tefsiri, açıklaması yani beyanında da olmayacaktır. Nitekim Allah (cc) Kur-an'ın beyanının kendisine ait olduğunu bildirmektedir.

"(Resûlüm!) Onu (vahyi) çarçabuk almak için dilini kımıldatma. Şüphesiz onu, toplamak (senin kalbine yerleştirmek) ve onu okutmak bize aittir. O halde, biz onu okuduğumuz zaman, sen onun okunuşunu takip et. Sonra şüphen olmasın ki, onu açıklamak da bize aittir." (Kıyamet, 16-19)

Dini oluşturan iki kaynağının Kur-an ve onun açıklaması olan sünnetin de yalnız kendisine ait olduğunu bildiren Allah (cc) din alanında da Rasulüne ortaklık teklif etmemektedir. Rasulün de diğer insanlar gibi bir kul olduğunu ve Rabbisinden vahyedilene uymakla görevli olup cehennemin münziri ve cennetin de mübeşşiri olduğunu Allah (cc) Kur-an'da buyurmaktadır.

"De ki: Ben ancak Rabbimden bana vahyolunana uyarım." (A'raf 203)

"De ki: Onu kendiliğimden değiştirmem benim için olacak şey değildir. Ben, bana vahyolunandan başkasına uymam. Çünkü Rabbime isyan edersem elbette büyük günün azabından korkarım." (Yunus, 15)

Rasulün vahiyden başkasına uyacak hali yoktur. Şimdi, şöyle bir soru soralım: Eğer Resul, Allah'ın Kur-anını kendi tecrübe ve bilgisine dayanarak açıklamış olsaydı ve yanlışlık yapsaydı, bir konuda Allah'ın muradının hilafına beyanda bulunsaydı, Kur-anın manasını değiştirerek

nefsinden bir şey uydurmuş olmaz mıydı? Ve böylece, vahye uymamış, fakat tecrübesine uymuş olmayacak mıydı? Oysa Allah (cc) yukardaki ayetlerde onun durumunu belirtip Rasulünün vaziyetini o hal üzere ikrar buyurmuştur. Zira Allah, şayet Rasul din adına bir şey söyleseydi onu helak ederdi. Ama Resulün nefsinden dini yorumlamasını kabul edip de sonucu Allah'ın sözünü tatbik etmemesine bağlamak, Allah'a kudret noksanlığı atfetmek demektir. (İbn Kayyim el-Cevziyye, Et-Tibyan Fi Aksamil Kur-an)

Oysa Allah'u Teala Kur-an'da Resulünün, Allah'ın kendi dininde söylemediği bir şeyi söylemesi halinde Rasulünü ani bir ceza, dünyevi bir azapla helak edeceğini belirlemiştir:

“Eğer (Peygamber) bize atfen bazı sözler uydurmuş olsaydı, Elbette onu kısıvrak yakalardık. Sonra onun can damarını koparırdık (onu yaşatmazdık). Hiçbiriniz buna mâni de olamazdınız.” (Hakka, 44-47)

Peygamber Allah'ın dininde, Allah Zülcelalin bir vahy gelmeden söz söylemeye yetkisi yoktur. İşte Rasulullah (sav)'ın içtihad etmediği hakikatı ve gerçeğinin esprisi de burada yatmaktadır. Zira, Peygamber bile Allah-u Tealanın nefsinde olanı bilemeyeceğini Kur-an'da bildiren Allah'ın dininde, Resul, bilemediği Allah'ın zatındaki hükmü beklemeden meseleyi bir karara bağlaması, görüş belirtmesi, o husustaki Allah'ın muradını, kastını, değiştirmek ve aksi bir yöne de karara bağlaması demektir. Bu ise Rasul için olacak şey değildir.

“Onlara ayetlerimiz açık açık okunduğu zaman (öldükten sonra) bize kavuşmayı beklemeyenler: Ya bundan başka bir Kur'an getir veya bunu değiştir! dediler. De ki: Onu kendiliğimden değiştirmem benim için olacak şey değildir. Ben, bana vahyolunandan başkasına uymam. Çünkü Rabbime isyan edersem elbette büyük günün azabından korkarım.” (Yunus, 15)

İşte, buradan hareketle diyoruz ki Rasulullah, vahyin geciktiği zamanlarda içtihad da bulunup, o hususu kendi görüşüyle bir karara bağlardı, şeklinde düşünenler, Allah'ın ortak tanımadığı şu dini mübin'in

de, yukardaki saydığınız bütün ayetlerin hakikatlerine rağmen vahiyden başka hiçbir şeye uymayıp, Allah'tan vahy gelmediği zaman kendisine meseleler sormaktan sahabesini men eden Allah Resulüne (İslam Fıkında Rey Taraftarları, M. Esad Kılıçer s16-17), Allah'ın sözünün önüne geçerek indinden görüş belirtme cehaletini caiz görmüşlerdir.

O halde diyoruz ki, Allah'ın külli kaideler içeren Kur-an'ından ayrı olarak yapılacağını belirttiği Kıyamet suresinin 19. ayetindeki beyan görevi yine Allah'a aittir. Ve bunu da Resul insanlara Allah'tan alarak belirtecektir. Nitekim Begavi'nin Buhari'den yaptığı bu ayetin tefsiriyle ilgili rivayet: "Onu senin dilinle beyan etmek bize aittir." (Lubabut Tevil Fi Meanit Tenzil, Alaaddin Ali Muhammed b. İbrahim Mu'cemut Tefasir adlı tefsir kitabının 6 cildinde mündemiçtir. S412) şeklinde geçmektedir.

Lubabut Tevil Fi Meanit Tenzil adlı tefsirin sahibi ise bunu şöyle tefsir eder: "Yani onu, senin dilinle insanlara beyan etmek bize aittir. Böylece de sen Cibrilin sana okuduğu gibi sende bunu insanlara okursun. Ve yine bu ayet şöyle de tefsir edilmiştir. Eğer Kur-anın herhangi bir manası kapalı gelirse onu sana biz beyan ederiz. Kur-anda ki ahkamı, helalı, haramı beyan etmek bize aittir."

Beyan lügatte, bir şeyin hakikatini, içyüzünü gösteren söz demektir. (Mu'cemül Vasit bkz. B-Y-N mad.) Demek ki, Kur-an'ın külli kaideler içeren ayetlerini açıklayacak beyanda Allah Azze ve Celleye mahsustur. Din belirleme, dini kaideler belirleme ancak, Allah'a mahsustur. İşte insan hayatını dini kaidelerle, haram-helal yönünde kayıt altına almak Resulün indinden değil, Allah'ın indinden olacaktır.

Bu kaidelerde iki türdür; biri Kur-an, diğeri de Kur-an'ın beyanı sünnet.

Rasulullah (sav) bu iki kaynağı insanlara ulaştırmakla mesuldür. (Maide, 67) İşte bu hakikati ifade ederek Allah Resulü (sav) şöyle buyuruyor: "Dikkat edin bana Kur-an ve benzeri verildi."²⁴ Ne var ki,

²⁴ (Ebu Davut Süneni, 6.)

sünnet inkarcıları bu hadisle alay etmişler, duydukları zaman gülüp geçmişlerdir. Alay ettikleri şeyin bizzat Allah'ın dininde kati olarak küfrü icap ettirdiğini bilen insanlar, bu sünnet inkarcılarının niyetlerinde samimi olmadıklarını ve hakikati gördükleri halde, yüzlerinin kızarıp yine de inkarlarında devam ettiklerini anlamakta zorlanmazlar.

Oysa Resul, bana Kur-an verildi ve birde benim onun gibi bir benzeriyle dine ekleme yapma hakkım var, demedi. Bilakis "Bana Kur-an ve benzeri verildi" dedi. Yani Allah (cc) bana bu iki yönlü vahiyde bulundu demek istemiştir.

Acaba Peygamber (sav) rüyalarında vahiy alırlar mıydı? Kur-an bu soruya "evet" diyor. Kur-an'a dayanan İslam uleması da evet, demektedirler.²⁵

Bir rivayette ise nebilerin gördükleri rüyaların uyanıkken aldıkları vahiy gibi vahiy olduğu hakikati malumdur. (Medarik, c.4,s25; Peygamberler Tarihi, Köksal, c.I,s.18). Kur-an'da İbrahim (as) ve İsmail (as)'dan bahsedilir. İbrahim (as) ve oğlu arasında geçen konuşmayı Kur-an şöyle anlatmaktadır:

"Babasıyla beraber yürüyüp gezecek çağa erişince: Yavrucuğum! Rüyada seni boğazladığımı görüyorum; bir düşün, ne dersin? dedi. O da cevaben: Babacığım! Emr olunduğun şeyi yap. İnşallah beni sabredenlerden bulursun, dedi." (Saffat,102)

Ayette Rabbimizin de işaret ettiği gibi, İbrahim (as) Allah'tan gelen emri, rüyasında görmektedir. Demek ki, bir nebi rüyasında da Allah'tan emir alabilmektedir. Oysa bu emir İbrahim'in Mushaf'ında yazılı değildi.

Rüyada vahiy almak, elbetteki sadece İbrahim'e mahsus bir şey değildir. Son Nebi Muhammed (sav) Efendimiz de uykusunda yüce Rabbisinin vahyine mazhar olmuş, gözlerini kaparken bile O, aydınlık nur ikliminin çağıladığı pınardan yudum yudum içmiştir. O (as), uykusunda dahi hitabı ilahiye mazhar oluyordu. Yüce Rabbimiz, Resulünün

²⁵ (Süheylî-Ravd c.2,s.395; İbn Seyyid, Uyün, c.I,s.90; Aynî, umdetul Kari, c.2,s.40; Kastalânî, Mevâhib, c.I,s.56; Halebî, İnsan, c.I,s.419; Zürkânî, Mevâhib Serhî, c.I,s.230, Peygamberler tarihi, M. Asım Köksal, c.I,s.18'den naklen.)

rüyasında kendi vahyine mazhar oluşunu şöyle ifade buyuruyor: "Hani sana: Rabbin, insanları çepeçevre kuşatmıştır, demiştik. Sana gösterdiğimiz o görüntüleri ve Kur'an'da lânetlenen ağacı, ancak insanları sınamak için meydana getirdik. Biz onları korkuturuz da, bu onlara, büyük bir azgınlıktan başka bir şey sağlamaz." (İsra, 60)

Allah (cc), Resulüne gösterdiği vahyin mevzusunu Kur'an'da belirtmemektedir. O halde soruyoruz; "Peygambere Kur'an'dan başka Allah'tan bir vahiy, bir bildiri gelmemiştir diyenler, acaba Kur'an'ın nida ettiği şu hakikatleri inkar etmenin ve bu fikirlerle ümmeti Muhammed'in gönüllerini zehirleyerek dini tahrif etmelerinin hesabını nasıl verecekler?"

Allah, insanları çeşitli vesilelerle imtihana çeker. Bazen Resulün gördüğü rüya ile, bazen başka bir yolla. İşte bazen de Rasulünün Kur'an'dan ayrı olarak bildirdiği vahyi gayri metlûv çerçevesinde emirlerine ittiba edip etmemeleriyle imtihana çeker. Dileriz Rabbimiz bu gibi kimselere hidayet verir.

10. Delil: Allah Resulü bir önceki ayetle ifade edildiği gibi Allah (cc)'tan bir defa rüya yolu ile vahiy almış değildir. Allah'u Teala Kur'an'da Resulüne gösterdiği bir başka rüyadan bahsetmektedir. Şöyle buyuruyor yüce Rabbimiz:

"Andolsun ki Allah, elçisinin rüyasını doğru çıkardı. Allah dilerse siz güven içinde başlarınızı tıraş etmiş ve kısaltmış olarak, korkmadan Mescid-i Haram'a gireceksiniz. Allah sizin bilmediğinizi bilir. İşte bundan önce size yakın bir fetih verdi." (Fetih, 27)

Bu ayette de Allah'u Teala, Rasulünün rüyasının mevzusunu Kur'an'da bildirmemiştir. Ama ona bir rüya gösterdiğini beyan buyurmaktadır. Resulünün gördüğü bu hak rüyayı Allah (cc) tasdik etmektedir.

Kur'an'a bile inanmakta yollarını şaşırmış insanlar için tafsilatıyla alakalı rivayetlere girmeye gerek görmüyoruz.

11. Delil: Allah (cc), Enfal suresinin başında ganimetin kendisi ve Resulüne ait olduğunu beyan eder. Sonra da Müminlerin vasıflarından bahseder. Daha sonra Allah (cc) Müminlerin halleri ile bir teşbihte bulunur ve Bedir Savaşı öncesine döner. Şöyle buyurur: "(Onların bu hali,) müminlerden bir gurup kesinlikle istemediği halde, Rabbinin seni evinden hak uğruna çıkardığı (zamanki halleri) gibidir." (Enfal, 5)

Biz esasen önceki delillerimizde Nebinin, sadece vahye uyduğunu, vahye göre hareket ettiğini bazı ayetlerin eşliğinde izah etmiştik. İşte buradan da Allah'ın gönderdiği emirle Rasulullah (sav) Bedir Gazvesi-ne çıkıyor. Allah (cc), emriyle yola çıkan Rasulünün çıkışını; "...Rabbinin seni evinden hak uğruna çıkardığı..." ifadeleri ile izah ediyor. Kur-an'da Allah'u Tealanın bu emri, Resulüne çıkması için gönderdiği bu vahyi mevcut değildir.

O halde, Rasulün (as), evinden çıkmasını emreden Allah'ın vahyi Peygamber Efendimize vahyi gayri metluv olarak gelmiştir. Oysa Allah Resulü bir işte kendisinden izin isteyene izin verebileceğine dair Allah Zülcelalin emri gelmiştir. (Nur, 62) Fakat, Rasulullah (sav) burada, Bedir'e çıkışta bazı kimselerin çıkmaya hiç de gönlü olmadığı halde, onlara izin vermedi. Nitekim Allah'u Teala bunu Kur-an'da açıkça belirtmektedir:

"(Onların bu hali,) müminlerden bir gurup kesinlikle istemediği halde, Rabbinin seni evinden hak uğruna çıkardığı (zamanki halleri) gibidir. Hak ortaya çıktıktan sonra sanki gözleri göre göre ölüme sürükleniyorlarmış gibi (cihad hususunda) seninle tartışıyorlardı." (Enfal, 5-6)

İstişare etmesi istenen Allah Resulüne savaşmaya zorlayan, istişare sonucuna uydurtmayan fakat Müminleri razı edene kadar onları dinlemeyen ve nihayet kılıçları çektirene kadar direttiren şey neydi? Allah (cc) "istişare et" "izin isteyene izin ver" derken, Müminleri savaşa sokup ta onlardan bazılarının ölümüne sebep olmak bir Peygamber için olacak şey değildir. Yoksa Resul, Allah'ın emrine isyan etmiş (haşa), Onun emrinin önüne geçecek, dinde dilediği gibi hareket etme, inisiyatifini mi ortaya koymuştu?

Hayır! Bunların hiç biri değildir. Vahiyden başka hiçbir şeye tâbi olmadığına şahitlik eden Allah (cc), Rasulünün kervan değil orduyla savaşmasını emretmiş, bu hususta Allah'ın önceden sonuca bağladığı muradı yerine getirilmiştir. Yani Resule savaşa çıkması için vahiy gelmişti.

Oysa Kur-an'da böyle bir vahiy mevcut değildir. Gerek bu vahiy gerekse Allah'ın (cc) vaat ettiği "iki taifeden biri" müjdesi Kur-an'da mevcut olmayıp vahyi gayri metlûv yoluyla gelen vahiylerdir. Şöyle buyuruyor yüce Allah:

"Hatırlayın ki, Allah size, iki taifeden (kervan veya Kureyş ordusundan) birinin sizin olduğunu vadediyordu; siz de kuvvetsiz olanın (kervanın) sizin olmasını istiyordunuz." (Enfal, 7)

Mealini verdiğimiz bu ayette Allah (cc)'ın daha önceden vaat ettiği "iki taife" sözü vardır. (Geniş bilgi için tefsirlere bakılabilir) Bu iki taifeden maksat biri kervan, diğeri de Ebu Cehil'in başkanlığında gelmekte olan ordudur. Allah (cc), önceden karara bağladığı, bunun tahakkuku için Resulünü evinden hak ile çıkarıp Bedir meydanında buluşturduğu küfür ordusunun arkasını kesmeyi önceden murad etmişti. Allah (cc) bu orduyu istiyordu. Bunun içinde Müminlere: "Hatırlayın ki, Allah size, iki taifeden (kervan veya Kureyş ordusundan) birinin sizin olduğunu vadediyordu" şeklinde hitapta bulunuyor. Bu hitap, Kur-an'da daha önce geçmiş bulunmaktadır. Yani Allah'ın "yaptım" dediği hitabı Kur-an'da yoktur. Çünkü bu hitap vahyi gayri metlûv ile bildirilmiş, Allah (cc) bu yolla Müminlere vaatte bulunmuştur.

12. Delil: Devam eden ayetlerde Allah'u Teâlâ, karşılaşan iki ordunun durumundan bahsetmektedir. Müminler kendilerinin az, kâfirlerin çok olduğunu gördükleri zaman yegâne dayanakları olan Allah'a dua etmekte. Onlarla beraber Rasulullah (sav) de dua etmektedir.

Geçmişte olan bu hadiseyi müminlere anlatan ve böylece onlara olan nimetini hatırlatan Allah (cc) şöyle buyuruyor: "Hatırlayın ki, siz Rabbinizden yardım istiyordunuz. O da, ben peş peşe gelen bin melek ile size yardım edeceğim, diyerek duanızı kabul buyurdu." (Enfal, 9)

Oysa Kur-an'da bu vaat mevcut değildir. Zira bu vaat de Allah (cc)'ın Kur-an'da değil vahyi gayri metluv ile vahiy etmiş Rasulüne bildirmiştir.

13. Delil: Allah(cc) Kur-anı peyderpey, önceki kitapları ise toptan indirmiştir. Müfessirler, Al-i İmran suresinin üçüncü ayetinde Allah (cc)'ın bu hususa işaret etmek için Kur-an'ın inişini "tenzil", Tevrat ve incilin inişini ise "inzal" kelimelerini kullandığını beyan eder. Çünkü Kur-an'ın tenzili, tedricen, (ara ara) inmesi anlamına, diğer kitapların inzali ise toptan inmesi anlamına gelir. (Celaleyn, s.54)

Musa'ya (as) Tevrat'ın toptan indirildiğine delalet eden ayetler vardır. Musa (as) Rabbi ile sözleştiği günde Allah ile konuşmuş (Araf 142, 143) ve Rabbinden Tevrat levhalarını almıştı. Ama Musa'ya as. Rabbinin huzurunda kalması için sözleşme gününe on gün daha ilave edilmişti. (Araf, 142) Bu ara kavmi buzağıya tapmaya başlamıştı. (Araf, 148) Bunu görüp de kızan Musa (as)'ı Allah (cc) şöyle anlatmaktadır:

"Musa, kızgın ve üzgün bir halde kavmine dönünce: "Benden sonra arkamdan ne kötü işler yapmışsınız! Rabbinizin emrini (beklemeyip) acele mi ettiniz?" dedi. Tevrat levhalarını yere attı ve kardeşinin (Harun'un) başını tutup kendine doğru çekmeye başladı." (Araf, 150)

Ayette Musa (as)'nın Rabbinden aldığı vahyin (yontulmuş yazılı levhaların) yere atılmasından bahsediliyor ki; bu Musa'nın toptan aldığı levhalara delalet etmektedir.

Musa (as)'nın Rabbinden aldığı bu levhanın toptan alınışını ifade eden bir diğer ayette ise Rabbiniz şöyle buyuruyor: "(Allah) Ey Musa! dedi, ben risaletlerimle (sana verdiğim görevlerle) ve sözlerimle seni insanların başına seçtim. Sana verdiğimi al ve şükredenlerden ol." (Araf, 144)

Bu ayetten anlaşılan o ki, Musa'nın hem Rabbi ile konuştuğu hem de Allah'u Teala'dan aldığı bu risaletlerin vuku bulunduğu o buluşma anında, Tevrat levhalarını toptan almıştı. "Sana verdiğimi al..." sözünden

de bu anlaşılıyor. Musa'nın aldığı bu Tevrat levhalarının toptan ve bir defada verildiğini ifade eden ayetin hemen akabinde gelmekte ve o buluşma esnasında Tevrat'ın toptan verildiğini ifade etmektedir: "Nasihat ve her şeyin açıklamasına dair ne varsa hepsini Musa için levhalarda yazdık." (Araf, 145)

Her şey için bir açıklamanın bulunduğu bir kitabı Musa'ya verdiğini bu ayet ile bildiren Allah (cc), bir diğer ayette ise bu verdiği kitabı tam olarak yani Tevrat'ı tam olarak verdiğini bildirmektedir: "Sonra iyilik edenlere nimetimizi tamamlamak, her şeyi açıklamak, hidayete erdirmek ve rahmet etmek maksadıyla Musa'ya da Kitab'ı (Tevrat'ı) verdik. Umulur ki, Rablerinin huzuruna varacaklarına iman ederler." (En'am, 154)

Demek ki; Tevrat Musa'ya toptan indirilmiştir. Kur'an'da dikkatimizi çeken bir husus vardır. Resulullah'ın risaletine iman etmeyenler ondan gökten bir kitap indirilmesini istediklerine dair Allah (cc) şöyle buyurmaktadır: "...Bize, okuyacağımız bir kitap indirmedığın sürece (göğe) çıktığına da asla inanmayız..." (İsra, 93) (bkz. Furkan 32)

Buna karşılık Allah'u Teala şöyle buyurmaktadır:

"Eğer sana kâğıt üzerine yazılmış bir kitap indirseydik de onlar elleriyle onu tutmuş olsalardı, yine de inkar ediciler: Bu, apaçık büyüden başka bir şey değildir, derlerdi." (En'am, 7)

Çünkü bu onların, öteden beri toplu inen semavi kitapların teâmülüne uyararak: "Eğer, hak üzere isen haydi onlar gibi sende toplu bir kitap indir" şeklinde itirazda bulunuyorlardı. Fakat Allah Resulüne ve ümmetine bir rahmetten bahsediyor ve şöyle diyor Allah (cc): "Biz onu, Kur'an olarak, insanlara dura dura okuyasın diye (âyet âyet, sûre sûre) ayırdık; ve onu peyderpey indirdik. De ki: Siz ona ister inanın, ister inanmayın..." (İsra, 106-107) Demek ki Kur'an Allah'tan bir rahmet olarak tedricen inmiştir.

Şurası bir gerçek ki; Allah'u Teala, Peygamberleriyle arada bir vasıta olmaksızın konuşmuştur. Kur'an'da bunların örnekleri ve delilleri mevcuttur. Biz bunlardan birkaç tanesini örnek vermekle

yetineceğiz. Mealini vereceğimiz ayetlere dikkatlice bakılırsa Allah (cc)'ın Musa, Nuh ve diğerleriyle suhuflarında veya kitaplarında yazılı olmayan konuşmalar yapmaktadır. Bu konuşmalar ise vasıtasız olmaktadır. Allah Azze ve Celle şöyle anlatıyor:

"Sonunda Musa süreyi doldurup ailesiyle yola çıkınca, Tûr tarafından bir ateş gördü. Ailesine: Siz (burada) bekleyin; ben bir ateş gördüm, belki oradan size bir haber yahut ısınmanız için bir ateş parçası getiririm, dedi. Oraya gelince, o mübarek yerdeki vâdinin sağ kıyısından, (oradaki) ağaç tarafından kendisine şöyle seslenildi: Ey Musa! Bil ki ben, bütün âlemlerin Rabbi olan Allah'ım. Ve "Asânı at!" (denildi). Musa (attığı) asâyı yılan gibi deprenir görünce, dönüp arkasına bakmadan kaçtı. "Ey Musa! Beri gel, korkma. Çünkü sen emniyette olanlardansın" (buyuruldu). "Elini koynuna sok; kusursuz, bembeyaz çıkacaktır. Korkudan (açılan) kollarını kendine çek. İşte bu ikisi Firavun ve onun adamlarına karşı Rabbin tarafından iki kesin delildir. Çünkü onlar, yoldan çıkan bir kavim olmuşlardır" (diye seslenildi)." (Kasas,29-32)

Mealini vermiş olduğumuz bu ayetlerde Allah (cc), Musa ile vasıtasız ve karşılıklı konuşmaktadır. Ayetleri okurken dikkat ettiyseniz bu konuşmalar Mushafta yazılı olarak gelmesi mevzu bahis değil bilakis Mushafta yazılı olmayıp Musa ile yüce Rabbi arasında karşılıklı konuşmadır.

Bütün bu izahlarımızdan açıkça anlaşılıyor ki Allah c.c daha önce gönderdiği peygamberleriyle ve son peygamber olan Muhammed (sav) ile indirdiği kitabın haricinde konuşmuş, emirler ve yasaklar bildirmiştir. Kalplerinde eğrilik bulunmayan ve mühürlenmemiş olanlar açısından İlmi deliller ışığında bu kadar izah yeterli olacaktır. İnkarcılıkta direten ve küfrün önderlerini memnun etmek uğruna dinlerini az bir pahaya satanları zorla ikna etmek gibi bir çabamız yoktur.

Allah en doğrusunu bilendir.

Yapay Bir Devlet: Ürdün

Burak Özdiğer

Kuruluş koşulları sebebiyle Ürdün'ün, yabancı bir devletin ve bir taht arayan prensin çıkarlarını korumak adına oluşturulmuş yapay bir devlet olduğu iddiasına karşı çıkmak epeyce güçtür. Yabancı devlet (İngiltere), Şeria nehrinin doğusundaki aşiret bölgelerine bir düzen getirmeye kendisi çalışacağına, bunu kendisine bağımlı bir devlete yaptırtmanın daha yararlı olacağına karar vermişti ve Prens Abdullah da Irak'ta küçük kardeşi Faysal'ın kendisinden çaldığını düşündüğü tahtına kavuşmuştu. Irak gibi Ürdün'ün de siyasal bir toplum olarak geçmişi yoktu. Osmanlı döneminin son zamanlarında Suriye vilayetinin ihmal edilmiş bir kısmı, Osmanlıların üzerlerinde pek kontrollerinin olmadığı bedevi aşiretlerinin yaşadığı bir çöldü. Amman 1921'de yeni İngiliz mandasının başkenti olduğunda 25 bin ila 50 bin nüfuslu büyük bir köy olmaktan öteye gitmiyordu. Emir Abdullah ile İngiliz danışmanları işte bu gelişmemiş ve daha önce marjinal olan topraklarda bir devlet kurmaya giriştiler.

İngiltere'nin Ürdün'e duyduğu ilginin asıl sebebi, o bölgeyi savaş sonunda Fransızlarla Ortadoğu anlaşması sırasında kullanmaktı. Mandanın aşiretleri uluslararası sınırlara aldırış etmiyorlardı ve Fransız mandası Suriye'nin topraklarına baskınlar düzenliyorlardı. Abdullah'a tahtı, bölgeye düzen sağlamak kadar bu tür baskınları önlemesi için de verilmiş, İngiltere'den sivil ve askeri personelle finansman kaynağı sağlanmıştı.

1921'de kurulduğunda Ürdün'ün uzun vadeli statüsü kesin değildi. Ancak 1928'de İngiltere mandanın yararlı olduğuna karar verdi ve o yıl İngiltere-Ürdün anlaşmasıyla,

Abdullah ile Büyük Devlet patronunun ortak haklarını açıklığa kavuşturacak bir anlaşma imzalandı. Mısır ve Irak'ta olduğu gibi İngiltere'nin yönetimi dolaylıydı ama İngiliz çıkarları korunuyordu; anlaşmaya göre, dış ilişkiler, silahlı kuvvetler, bütçe ve diğer bütün temel hükümet faaliyetlerinde son söz İngiltere temsilcisindeydi. 1928'de bir anayasa yapıldıysa da, bunun Ürdün'ün siyasal hayatında pek önemli rol oynadığı söylenemezdi. Küçük bir yasama meclisi kurulacaktı ama bu meclis krala öylesine bağımlı olacaktı ki, Abdullah meclis üyelerini kolaylıkla kontrol edebilecek ve devletini, meşruti bir hükümdardan ziyade geleneksel bir hükümdar gibi yönetecekti. Ürdün merkeze bağlı olmayan bir aşiret bölgesine istikrar getirmek amacıyla oluşturulduğundan, İngilizler güvenilir bir silahlı kuvvetler kurmaya özel önem veriyorlardı. Arap Lejyonu, mandanın sınırlarını güven altına alıyordu ve iç güvenlik 1930'da Yüzbaşı John Glubb'ın komutasındaki özel bir çöl devriyesinin sorumluluğuna verilmişti. Arap Lejyonu'nun çöl devriyesi kolu olan bu birlik, zırhlı araç, uçak ve diğer modern silahları kullanarak aşiretleri yatıştırma ve baskınlara son vermede başarılı oldu. İngiliz subayların komutası altındaysa da Arap Lejyonu'na yerel halktan, özellikle de bedevi aşiretlerden asker alınıyordu. Glubb, bunları iyi disiplinli bir savaş gücü haline getirdi ve askerin hükümdara sadakati Abdullah idaresinin güvenilir bir aracı olmasını sağladı.

Ürdün temelde aşiretlerden oluştuğu için bir sivil bürokrasinin gelişmesi, ancak manda dışından eğitilmiş yöneticiler getirilmesiyle olabilirdi. Yeni yönetimin merkezi mevkileri çoğunlukla İngiliz ve Filistinlilerle dolduruldu ve bunlara bir miktar Hicazlı ve Suriyeli eklendi. Bu memurların yerel aileleri ya da bölgesel güç temelleri olmadığından

muhalif siyaset yapamayacaklardı. Gerçekten de iki dünya savaşı arası dönemde siyasal hayat diye fazla bir şey yoktu; millî partiler kurulmamıştı; Abdullah rüşvetle aşiret ittifakları sağlıyor, o olmadığı takdirde Arap Lejyonu'nu muhalif aşiretlerin üzerine gönderiyordu. Ürdün'ün manda döneminde başlıca bölgesel etkisi, Abdullah'ın sürekli etkinliğini genişletme arayışlarıyla geçti. Emir'in emelleri çöl mandasının sınırlarını aşılıyor, daha çok toprak elde etmeye çalışıyor, Suriye ve Irak tahtlarına kendisini aday gösteriyordu. Filistin'de arabuluculuk yolu yapmaya da çalışmış olmakla birlikte, Siyonist liderle çalışmaya istekli olması kendisini Arapların gözünde kuşku duruma soktu. Abdullah'ın iyi bilinen kişisel emelleri, İngiltere'ye yakınlığı ve ailesinin Irak tahtını elinde bulundurması, diğer Arap liderlerinin çoğunu kendisinden uzakta tutuyordu. Abdullah kısıtlı bölgesel rolüne ve İngiltere'ye bağımlılığına ne kadar kızsada da, İngiltere'nin kendisine bir toprak ve onu devlet yapma imkanı sağladığını biliyordu. 2. Dünya Savaşı başladığında hiç duraksamadan İngiltere'ye bağlılığını ilan etti. Savaşın sıkıntılı ilk yıllarında kendisi ve etkili ordusu, Ortadoğu'da İngiliz davasına çok değerli hizmetler verdi.

Irak'ta Raşid Ali krizi sırasında Abdullah, iyi örgütlenmiş Arap Lejyonu'nu İngiltere'nin emrine tahsis etmişti. Lejyon yardım gücünün çölden geçmesinde önemli rol oynadı ve Kuzey Irak'ta baskınlar yaptı. Abdullah'ın ordusunu bir İngiliz seferinde başka bir Arap devletine karşı kullanması milliyetçi Arap çevrelerinde zaten tartışmalı olan ününü daha da sıkıntıya sokmuş olsa bile, İngiltere'ye hizmetinin savaştan sonra ödüllendirileceğini umuyordu. Nitekim düş kırıklığına da uğramadı. 1946'da Ürdün'ün

bağımsızlığı tanındı ve Abdullah prenslikten krallığa yükseltildi. 1. Dünya Savaşı sonrası anlaşmaları sırasında adeta sonradan akla gelmiş gibi oluşturulan çöl prensliği, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra bölgenin önemli bir askeri ve diplomatik gücüne dönüşmüş oluyordu.

Ürdün, bağımsızlık sonrasında Ortadoğu'nun en çalkantılı meselelerinden biri olan Arap-İsrail çatışmasının merkezinde yer almıştır. 1948 Savaşı sonrasında Batı Şeria'yı kontrol eden Ürdün, 1967 Savaşı ile bu bölgeyi kaybetmiştir. Buna rağmen ülke, diplomasi ve denge siyasetiyle bölgesel istikrarı önceleyen bir çizgi izlemiştir. 1994 yılında İsrail ile imzalanan barış anlaşması, Ürdün'ün bölgedeki ılımlı ve uzlaştırıcı rolünü pekiştirmiştir.

1999 yılında II. Abdullah'ın tahta çıkmasıyla Ürdün, kontrollü reformlar ve modernleşme politikalarıyla yeni bir döneme girmiştir. 2011 yılında Ortadoğu'da etkili olan Arap Baharı süreci, Ürdün'de de sınırlı protestolara yol açmış; ancak monarşi, anayasal reformlar ve siyasi düzenlemelerle istikrarını korumuştur.

Bilgi Okyanusunda Bir Can Simidi NotebookLM

Burak Eryılmaz

Geçen ayki yazımızda Google'a ait yapay zekâ modeli Gemini'den bahsetmiştik. Bu ay ise Gemini altyapısını kullanan NotebookLM'den bahsedeceğiz.

Günümüzde bilgiye ulaşmak oldukça kolay. Ancak uzun raporları, akademik makaleleri veya ders notlarını okuyup anlamak hâlâ ciddi bir zaman gerektiriyor. Google tarafından geliştirilen NotebookLM, tam da bu noktada devreye giren bir araç. Arkasında Gemini 1.5 Pro modeli bulunsa da, NotebookLM her şeyi bilen bir yapay zeka gibi davranmak yerine, kullanıcıya özel bir araştırma asistanı olarak çalışıyor. Yani en kısa ve net şekilde açıklamak gerekirse sizin yüklemiş olduğunuz notlara veya videolara göre cevaplar veriyor. Onları kaynak alıyor başka kaynaklardan faydalanmıyor.

Peki, neden şimdi NotebookLM'den bahsediyoruz?

Bunun en önemli nedeni, NotebookLM'in Türkçe dil desteği kazanmış olması. Artık Türkçe ders notları, akademik makaleler ve farklı içerikler sisteme eklenebiliyor. Bu da NotebookLM'i yalnızca küresel bir yapay zekâ aracı olmaktan çıkarıp, Türkiye'deki kullanıcılar için doğrudan kullanılabilir bir hâle getiriyor.

NotebookLM'i benzer yapay zeka araçlarından ayıran en önemli özellik, yalnızca kullanıcının yüklediği kaynaklarla çalışması. Klasik yapay zeka uygulamaları internetteki çok sayıda farklı kaynaktan yanıt üretirken, bu durum zaman zaman hatalı veya doğrulanması zor bilgilerle sonuçlanabiliyor. NotebookLM ise yalnızca sisteme eklenen belgeleri temel alıyor ve verdiği yanıtların hangi bölümden alındığını

dipnotlarla gösteriyor. Bu yaklaşım, özellikle öğrenciler, akademisyenler ve profesyoneller için güvenilir bir çalışma ortamı sunuyor. Bunun yanında bu yapı sayesinde kullanıcılar, kendi metinlerini ve notlarını temel alarak çalışabiliyor; böylece dış kaynaklı, doğrulanması zor bilgilerin önüne geçilebiliyor.

Uygulamanın en çok ilgi gören özelliklerinden biri de "Sesli Özetler" (Audio Overviews). Bu özellik sayesinde, uzun ve karmaşık metinler kısa sürede dinlenebilir bir formata dönüştürülebiliyor. İki yapay zeka anlatıcısının karşılıklı sohbeti şeklinde hazırlanan bu sesli özetler, konunun ana noktalarını sade bir dille aktarıyor. Böylece kullanıcılar, okumaya zaman ayıramadıkları belgeleri dinleyerek takip edebiliyor.

NotebookLM'in kullanımı oldukça pratik. Google hesabıyla giriş yaptıktan sonra PDF dosyaları, metin belgeleri veya web sitesi bağlantıları sisteme eklenebiliyor. Yapay zeka, bu içerikleri analiz ederek özetler hazırlıyor, önemli başlıkları öne çıkarıyor ve çalışma sırasında karşılaşılabilecek sorular için öneriler sunuyor. Kullanıcılar, yükledikleri belgelerle sohbet ederek aradıkları bilgilere kısa sürede ulaşabiliyor.

NotebookLM, yapay zekayı içerik üretmekten çok mevcut bilgiyi düzenlemek ve anlamayı kolaylaştırmak için kullanan bir araç olarak öne çıkıyor. Günümüzde bilgi kaynakları sayısız ve insanın zamanı sınırlı; NotebookLM, normalde tüketemeyeceğimiz bu kaynakları derleyerek kısa sürede daha fazla bilgiye ulaşmamızı sağlıyor. Ayrıca, kullanıcı kendi eklediği kaynaklar üzerinden çalışarak yalnızca kendi materyaline dayalı güvenilir yanıtlar alabiliyor.

AYETLERİN REHBERLİĞİNDE

ERDEMLİ KİŞİLİK İNŞASI

Ayşe Sezer

مَنْ أَصْلَحَ سِرِّهٖ تَصْلَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ

KABLOKUZ

Ayetlerin Rehberliğinde

ERDEMLİ KİŞİLİK İNŞASI

AYŞE SEZER

Gerçek özgürlük, nefsin arzularına boyun eğmek değil; iradeyi yalnızca hakka, hayra ve güzel olana yöneltebilmektir. Gerçekte erdem ve izzet, insanın iradesini Allah'ın razı olduğu değerlere yöneltmesiyle başlar. Bugün birçok insan, erdemli bir kişilik edinmek için farklı felsefelere ve sayısız kişisel gelişim kitabına yönelmektedir. Ancak Kur'an ve sünnet bilgisinden yok sun bu eserler, kişiyi üstün bir şahsiyete ulaştırmak bir yana, içindeki boşluğu büyütmemektedir. Çünkü insanın ruhunu, aklını ve kalbini en iyi tanıyan, onu yaratandır. İnsanoğlunu en yüce şahsiyete ulaştıracak yegâne bilgi Allah'ın vahyidir. Nitekim Allah (Subhanehu ve Teâlâ) şöyle buyurur:

“Şüphesiz ki bu Kur'an, en doğru olana iletir ve salih amel işleyen müminlere, kendileri için büyük bir ecir olduğunu müjdeler.” (İsrâ, 9)

“Bu Kitap; kendisinde hiçbir şüphe olmayan, takva sahiplerine yol gösteren bir kitaptır.” (Bakara, 2)

Bu ayetler bize gösteriyor ki Kur'an, erdemli kişilik sahibi müminleri yetiştiren bir rehberdir. İzzet ve erde min tam anlamıyla gerçekleşmesi ancak İslam'a ittiba ile mümkündür. İnsanoğlu, kendi nefsine dönüp baktığında çoğu zaman kendisini değerli, izzetli ve erdemli görür. Hatta insanların gelişimi için birçok fikir sunar, yazılar kaleme alır. Ancak aynı insan, kendi istekleri ve menfaatleri söz konusu olduğunda başkalarını değer sizleştirebilir. Bu, insan fitratındaki bencilliğin ve nan körlüğün bir yansımasıdır.

İşte bu noktada tarihe baktığımızda karşımıza çıkar ki nice düşünürler, önderler ve ilim adamları; insanları erdemli ve izzetli şahsiyetler hâline getirmek amacıyla ilkeler ortaya koymuş, kriterler belirlemiş, eserler yazmış ve kanunlar düzenlemişlerdir. Ancak hiçbir sistem, hiçbir fikir ve hiçbir ideoloji; adaletli, kalıcı ve tüm in sanlığı kapsayan köklü bir erdemlilik ve izzet anlayışını tesis edememiştir.

Zira Rabbimiz, gerçek izzet ve er demin ancak kendi vahyine ittiba ile olacağını şu ayetle bildirmiştir:

“Eğer hak, onların hevalarına (arzuları- na) uysaydı, kuşkusuz gökler, yer ve ikisi içindekiler fesada uğrardı. (Hayır, öyle değil!) Bilakis biz onlara zikirlerini (kendilerini tanıtan ve izzete ulaştıracak Kitab’ı) verdik. (Fakat) onlar zikirlerinden yüz çevir mekteler.” (Mü’minûn, 71)

Bu kitabın içeriğinde, her bölümde Kur’an’dan seçilmiş hikmet dolu bir ayet yer alır ve konu bu ayet le başlar. Ardından bu ayet hem İslami ahlak hem de İslami kişisel gelişim yönünden derinlemesine açıklanır. Okuyucu bu şekilde ayetin vermek istediği öğüdü anlar. Konu bitiminde ise ayetin özündeki, kişiye kazandıracığı birçok erdemli vasıftan bazıları hafıza da kalacak şekilde birkaç maddede yeniden özetlenir.

Böylece okuyucu hem erdemli ve güzel ahlak kazandıran bir konuyu okumuş hem de hayatına yön verecek net ve uygulanabilir erdemli vasıfları zihninde topar lamış olur. Elbette Kur’an’ın tüm ayetleri sünnetin ışığında, insanı geliştiren sayısız kanunlar, emirler, nehiyeler, öğüt ler ve hikmetlerle doludur. Bizim burada ele aldığımız ise o engin denizden yalnızca birkaç damladır. Ancak biliyoruz ki samimiyetle seçilen birkaç ayet bile insanın hayatına birçok açıdan yön verecek kadar derin bir etkiye sahiptir.

Amacımız; sağlam temellere dayanmayan, Allah’ın sınırsız ilmine değil, beşerin sınırlı bilgisine dayanan kişisel gelişim anlayışlarının yerine Kur’an’ın hakikatlerini ve İslam’ın ilkelerini koymaktır.

Her ne kadar buna layık olmasak ve gücümüz sınırlı olsa da Allah’ın rızası için sadaka-i cariyeye olmasını umduğumuz bu eseri kaleme almak istedik. Rabbimizden bu çalışmayı faydalı kılmasını niyaz ederiz.

Yine umarız ki okuyucularımız, bu birkaç ayeti ve açıklamalarını okuduktan sonra Kur'an'ın tamamına yönelir, her bir ayetin insana nasıl yücelik kazandırdığını görür ve böylece tevhid üzere, izzetli ve kerem sahibi bir şahsiyet olma yolunda ilerlerler.

Çünkü tevhid akidesiyle Allah'a teslim olan bir kişi, Kur'an'ın rehberliğinde yaşadığı bir hayatla insanın ulaşabileceği en yüce kişiliğe erişecektir.

